

Ruben Willaert
restauratie & archeologie
decoratie

GEEFT HET VERLEDEN EEN TOEKOMST

Adolf Baeyensstraat 55-59 (Gent, Oost-Vlaanderen)

Projectcode: 2020A161
Februari 2020

ARCHEOLOGIENOTA
BUREAUONDERZOEK (FASE 0)
DEEL 1: RESULTATEN VAN HET BUREAUONDERZOEK

Colofon

Ruben Willaert bvba
Ten Briele 14 bus 15
8200 Sint-Michiels-Brugge

Auteurs: Aaron Willaert, Wouter Van Goidsenhoven, Clara Thys

Het eventuele nummer van het wettelijk depot of het buitenlandse equivalent hiervan: /
De naam en het erkenningsnummer van de erkende archeoloog:
Ruben Willaert, OE/ERK/Archeoloog/2015/00069

© Ruben Willaert bvba, Sint-Michiels-Brugge, 2020

Niets uit deze uitgave mag vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie of welke wijze dan ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van Ruben Willaert bvba.

Ruben Willaert bvba aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit de toepassing van de adviezen of het gebruik van de resultaten van dit onderzoek.

INHOUDSTAFEL

1	Resultaten van het bureauonderzoek	7
1.1	Administratieve gegevens	7
1.2	Onderzoeksoopdracht.....	9
1.2.1	Doelstelling.....	9
1.2.2	Onderzoeksvragen	9
1.2.3	Juridische context	9
1.2.4	Randvoorwaarden	9
1.2.5	Archeologische voorkennis van het terrein	10
1.3	Werkwijze en strategie	11
1.3.1	Methode	11
1.3.2	Fysisch geografische situatie	11
1.3.3	Historische context en bekende archeologie.....	11
1.3.4	Archeologische indicatoren	11
1.3.5	Verstoringshistoriek.....	12
1.3.6	Introductie tot het projectgebied.....	13
1.3.6.1	Ruimtelijke situering.....	13
1.3.6.2	Geplande werken.....	14
1.4	Assessmentrapport.....	16
1.4.1	Fysisch geografische en geologische situatie	16
1.4.1.1	Landschappelijke situering	17
1.4.1.2	Tertiaire lithostratigrafie	20
1.4.1.3	Quartaire lithostratigrafie	21
1.4.1.4	Bodemvormingsprocessen	22
1.4.2	Historische en archeologische voorkennis.....	23
1.4.2.1	Overzicht van de gekende archeologische waarden	23
1.4.2.2	Historische context en bekende archeologische vindplaatsen	31
1.4.2.3	Archeologische indicatoren en cartografische bronnen	32
1.4.2.4	Huidige gebruik en verstoringen.....	37
1.5	Synthese	40
2	Bibliografie.....	42

FIGURENLIJST

Figuur 1: Projectgebied weergegeven op de GRB-basiskaart (Bron: Geopunt).....	8
Figuur 2: Projectgebied weergegeven op de topografische kaart van België (Bron: Geopunt). 8	
Figuur 3: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2018 (Bron: Geopunt).....	13
Figuur 4: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2018 (Bron: Geopunt).....	14
Figuur 5: Geplande werken weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2018 (Bron: Geopunt).....	15
Figuur 6: Projectgebied weergegeven op de Traditionele Landschappenkaart (Bron: Geopunt).	17
Figuur 7: Projectgebied weergegeven op het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (Bron: Geopunt).	18
Figuur 8: Projectgebied weergegeven op het DHMV met aanduiding van de waterlopen (Bron: Geopunt).	18
Figuur 9: Projectgebied weergegeven op het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (Bron: Geopunt).	19
Figuur 10: profiellijn hoogteverloop, west-oost (Bron: Geopunt).....	19
Figuur 11: Projectgebied weergegeven op de Tertiair Geologische Kaart (Bron: Geopunt). ..	20
Figuur 12: Projectgebied weergegeven op de Quartair Geologische Kaart (Bron: Geopunt). ..	21
Figuur 13: Projectgebied weergegeven op de Bodemkaart (Bron: Geopunt).....	22
Figuur 14: Projectgebied weergegeven op het DHMV met aanduiding van de CAI-polygonen binnen een straal van 1,3 km (Bron: Geopunt).	23
Figuur 15: Projectgebied bij benadering weergegeven op de Deventerkaart, ca. 1560 (Bron: Koninklijk Belgisch Rijksarchief).	32
Figuur 16: Projectgebied weergegeven op de Ferrariskaart, 1771-1777 (Bron: Geopunt).....	33
Figuur 17: Projectgebied weergegeven op de Ferrariskaart, 1771-1777 (Bron: Geopunt).....	34
Figuur 18: Projectgebied weergegeven op de Atlas der Buurtwegen, ca. 1840 (Bron: Geopunt).	34
Figuur 19: Projectgebied weergegeven op de Vandermaelenkaart, 1846-1854 (Bron: Geopunt).	35
Figuur 20: Projectgebied weergegeven op de Poppkaart, 1842-1879 (Bron: Geopunt).....	35
Figuur 21: Projectgebied weergegeven op de topografische kaart van het Ministerie van Openbare Werken en Wederopbouw, 1950-1970 (Bron: Geopunt).	36

Figuur 22: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, kleinschalig, zomeropnamen, 1971 (Bron: Geopunt).....	37
Figuur 23: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, kleinschalig, zomeropnamen, 1979-1990 (Bron: Geopunt).....	38
Figuur 24: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2000-2003 (Bron: Geopunt).....	38
Figuur 25: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2008-2011 (Bron: Geopunt).....	39
Figuur 26: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2018 (Bron: Geopunt).....	39

TABELLENLIJST

Tabel 1: Administratieve gegevens: De administratieve gegevens identificeren de actoren die betrokken zijn bij het vooronderzoek en de locatie van het vooronderzoek.....7

Tabel 2: Overzicht van de aardwetenschappelijke gegevens.....16

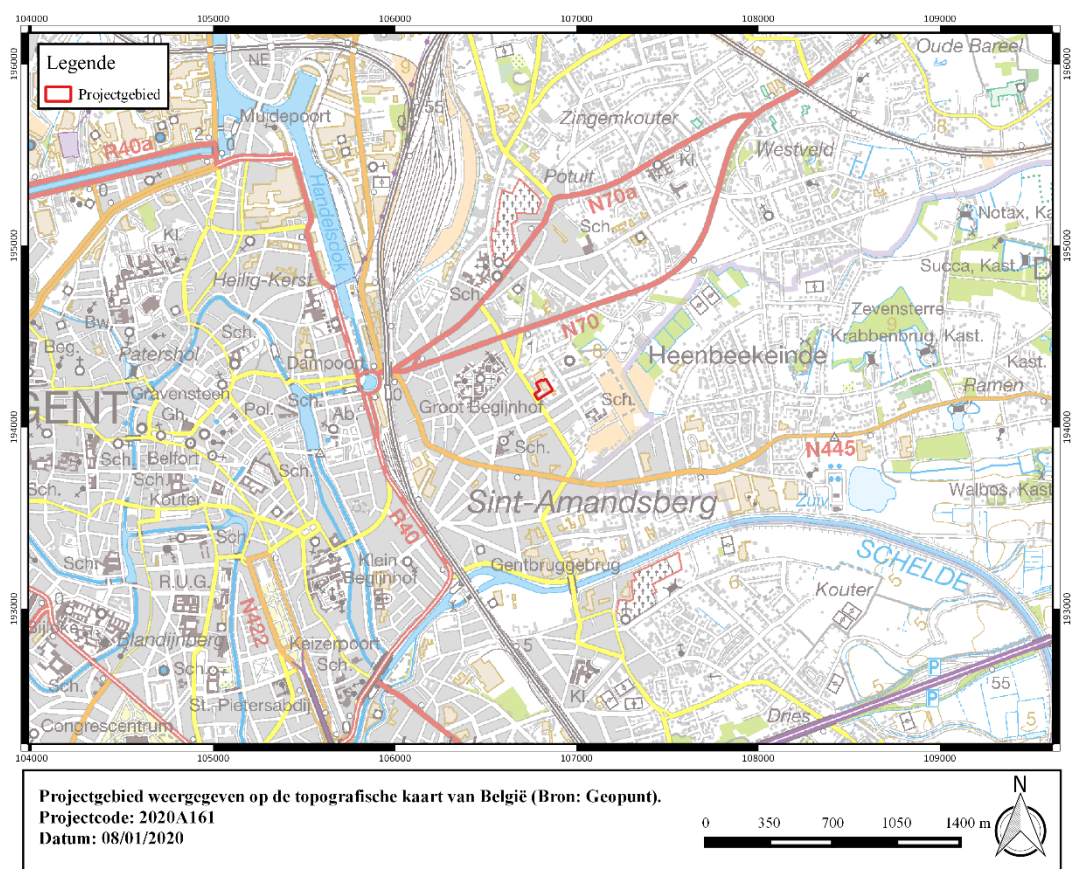
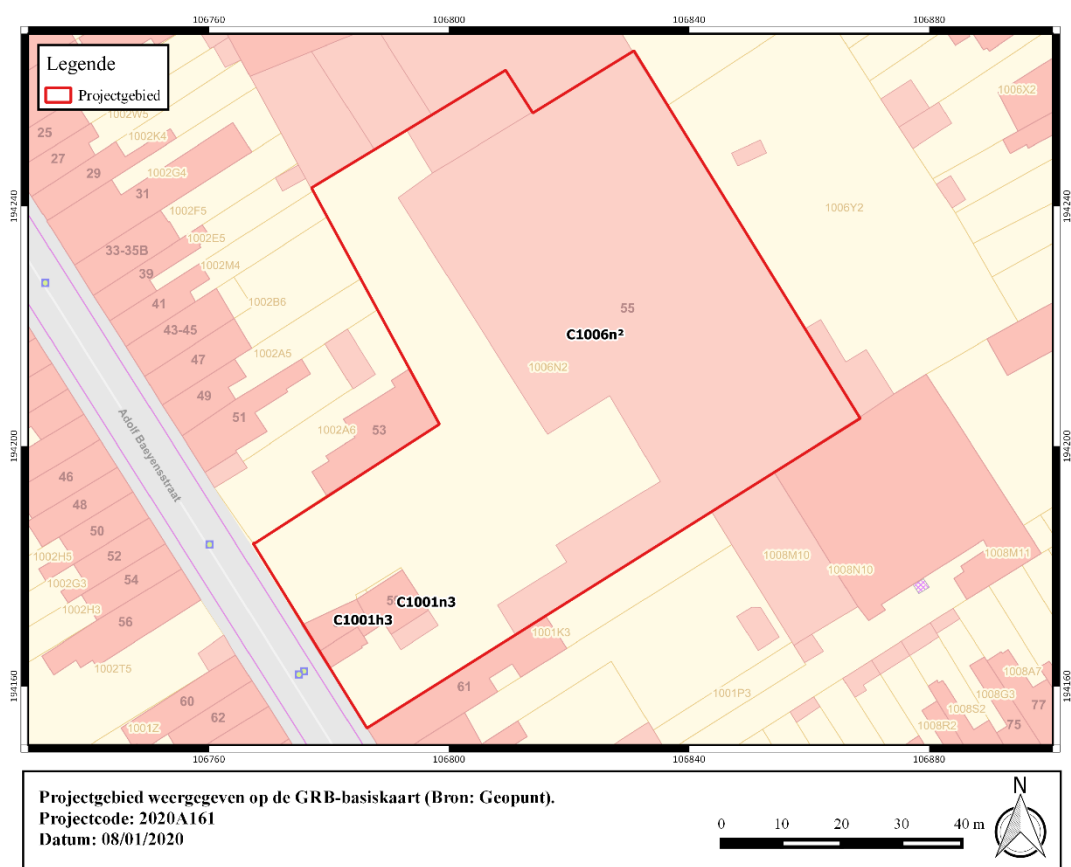
1 Resultaten van het bureauonderzoek

1.1 Administratieve gegevens

Tabel 1: Administratieve gegevens: De administratieve gegevens identificeren de actoren die betrokken zijn bij het vooronderzoek en de locatie van het vooronderzoek.

a) De locatie van het vooronderzoek met vermelding van:	Provincie	Oost-Vlaanderen
	Gemeente	Gent
	Deelgemeente	Sint-Amandsberg
	Postcode	9040
	Adres	Adolf Baeyensstraat 55-59 9040 Sint-Amandsberg
	Toponiem	Adolf Baeyensstraat 55-59
	Bounding box (Lambertcoördinaten)	X _{min} = 106729 Y _{min} = 194150 X _{max} = 106900 Y _{max} = 194268
b) Het kadasterperceel met vermelding van gemeente, afdeling, sectie, perceelsnummer of -nummers en kaartje	Gent, Afdeling 19 (Sint-Amandsberg Afdeling 2), Sectie C, nr's: 1006n ² , 1001n ³ , 1001h ³ Figuur 1	
c) Een topografische kaart van het onderzochte gebied waarvan de schaal afgestemd is op de grootte van het projectgebied	Figuur 2	
d) Alle betrokken actoren en specialisten	Wouter Van Goidsenhoven (erkend archeoloog) Clara Thys (archeoloog) Elke Ghyselbrecht (aardkundige) Aaron Willaert (historicus)	
e) Personen buiten het project die geraadpleegd of betrokken werden voor algemene wetenschappelijke advisering	/	

1.2 Onderzoeksopdracht

1.2.1 Doelstelling

Het archeologisch vooronderzoek betracht altijd eerst door raadpleging van gekende en ontsloten informatiebronnen tijdens een bureauonderzoek eventueel aanwezig archeologisch erfgoed binnen het onderzoeksgebied te inventariseren, waarderen en veiligstellen.

1.2.2 Onderzoeksvragen

Voor het bureauonderzoek zijn volgende onderzoeksvragen te formuleren:

- Hoe is de aardkundige opbouw van het onderzoeksgebied?
- Welke processen van bodemvorming zijn bekend?
- Welke geomorfologische processen zijn te bekend?
- Welke aardkundige eenheden zijn archeologisch relevant en wat is hun diepteligging?
- Zijn er archeologische resten bekend binnen de grenzen van het plangebied?
- Welke is de aard en ouderdom van bekende archeologische resten?
- Welke is de conserveringsgraad en gaafheid van bekende archeologische resten?
- Wat is de invloed van de toekomstige inrichting op eventueel aanwezige archeologische resten?

1.2.3 Juridische context

Het onderzoeksterrein situeert zich volgens het gewestplan in een zone bestemd als woongebied. Het onderzoeksterrein situeert zich noch binnen een vastgestelde archeologische zone, noch binnen een archeologische site, noch binnen een zone waar geen archeologie te verwachten valt. Deze archeologienota wordt opgemaakt naar aanleiding van een geplande verkavelingsvergunningsaanvraag waarbij de totale oppervlakte van de ingreep in de bodem 1000 m² of meer beslaat en de totale oppervlakte van de kadastrale percelen waarop de aanvraag betrekking heeft 3000 m² of meer bedraagt.

De oppervlakte van het plangebied in kwestie bedraagt 5963 m²; vandaar is men verplicht een bekrachtigde archeologienota toe te voegen aan de vergunningsaanvraag.

1.2.4 Randvoorwaarden

Voor het bureauonderzoek worden enkel toegankelijke en beschikbare bronnen gebruikt.

Een archeologisch vooronderzoek met ingreep in de bodem is momenteel onmogelijk voorafgaand aan het aanvragen van de verkavelingsvergunning. Het terrein is op heden nog bebouwd. Deze bebouwing dient eerst verwijderd te worden conform de sloopvoorwaarden opgenomen in het Programma van Maatregelen.

Daarom wordt geopteerd voor de uitzonderingsprocedure waarbij een nota wordt aangeleverd op basis van een bureauonderzoek. In dit bureauonderzoek wordt nagegaan of er op het projectgebied een uitgesteld vooronderzoek met ingreep in de bodem noodzakelijk is en of (gedeeltelijke) vrijgave mogelijk is.

1.2.5 Archeologische voorkennis van het terrein

Binnen de grenzen van projectgebied Gent Adolf Baeyensstraat werd in het verleden geen archeologisch onderzoek uitgevoerd.

In de omgeving zijn wel enkele archeologische vindplaatsen gekend (cfr. infra).

1.3 Werkwijze en strategie

1.3.1 Methode

In de praktijk resulteert het bureauonderzoek in een inschatting van het archeologisch potentieel van een onderzoeksgebied. Het archeologisch potentieel drukt een verwachting uit ten aanzien van voorkomen, aard, gaafheid en conservering van de archeologische resten in de ondergrond van de planlocatie. Het archeologisch potentieel is gebaseerd op vier variabelen: fysisch-geografische situatie, bekende archeologische vindplaatsen, archeologische indicatoren en verstoringshistoriek.

Pas na de vaststelling van het archeologisch potentieel kunnen onderbouwde inschattingen worden gemaakt over de planeffecten op eventueel archeologisch erfgoed.

1.3.2 Fysisch geografische situatie

Geologische, geomorfologische en bodemkundige data informeren over de genese van het landschap in het plangebied, de bodemopbouw en de ligging en de stratigrafische positie van sedimenten waarin archeologische fenomenen kunnen voorkomen. Een aantal (prehistorische) vindplaatstypen kunnen bovendien uitgesproken gekoppeld worden aan specifiek aanwijsbare landschapsvormen.

De aardkundige data laten ook toe om een verwachting te formuleren ten aanzien van de verschijningsvorm, d.i. de conserveringsgraad en gaafheid van het archeologische erfgoed.

Volgende informatiebronnen werden geconsulteerd t.b.v. een eerste aardkundige analyse:

- Tertiair en Quartair geologische kaart van Vlaanderen
- Toelichting bij de Quartair geologische kaart van Vlaanderen
- Bodemkaart van Vlaanderen
- Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen
- Hydrografische kaart van Vlaanderen
- Bodemerosie kaart

1.3.3 Historische context en bekende archeologie

Beschikbare historische en toponymische kennis over woonplaatsen (buurtschap, gehucht, dorp, stad) in en nabij het onderzoeksgebied kan een zinvol kader bieden om de betekenis van bekende archeologische vindplaatsen te evalueren.

Om een overzicht te krijgen van de bekende archeologische vindplaatsen binnen het onderzoeksgebied werd de Centrale Archeologische Inventaris van Agentschap Onroerend Erfgoed¹ geraadpleegd en is lokaal geïnformeerd naar recent onderzoek.

1.3.4 Archeologische indicatoren

Archeologische indicatoren omvatten diverse datacategorieën zoals resultaten van non-intrusieve archeologische prospectietechnieken (bijvoorbeeld vondstmeldingen van metaaldetectie), toevallige vondsten bij niet-archeologische graafwerken, maar vooral ook historisch-cartografische, iconografische data en fotocollecties. Ze vormen fysiek aanwijsbare

¹ <https://cai.onroerenderfgoed.be/>

fenomenen die een aanwijzing kunnen zijn voor de aanwezigheid, ter plaatse of in de nabijheid, van archeologische sites.

Archeologische indicatoren zijn gezocht in de Centrale Archeologische Inventaris van het Agentschap Onroerend Erfgoed en in ontsloten cartografische bronnen zoals:

- Deventerkaart, ca. 1560
- Ferrariskaart, 1771-1777
- Atlas der Buurtwegen uit ca. 1840
- Topografische kaart Vandermaelen, 1846-1854
- Kadasterkaart van Philippe-Christian Popp, 1842-1879
- Topografische kaart Ministerie van Openbare Werken en Wederopbouw, 1950-1970

1.3.5 Verstoringshistoriek

De verstoringsgraad van het onderzoeksgebied bepaalt in belangrijke mate de te verwachten gaafheid en bewaringsgraad van eventueel aanwezig archeologische bodemarchief. Om een correcte inschatting van de verstoring van de bodem te kunnen maken kunnen allerhande bronnen van pas komen. Zo kan mondelinge informatie van vroegere gebruikers of bewoners, beschikbare plannen van (verdwenen) constructies, verslagen van bodemonderzoeken en saneringen of informatie over delfstoffenwinning relevante informatie bieden.

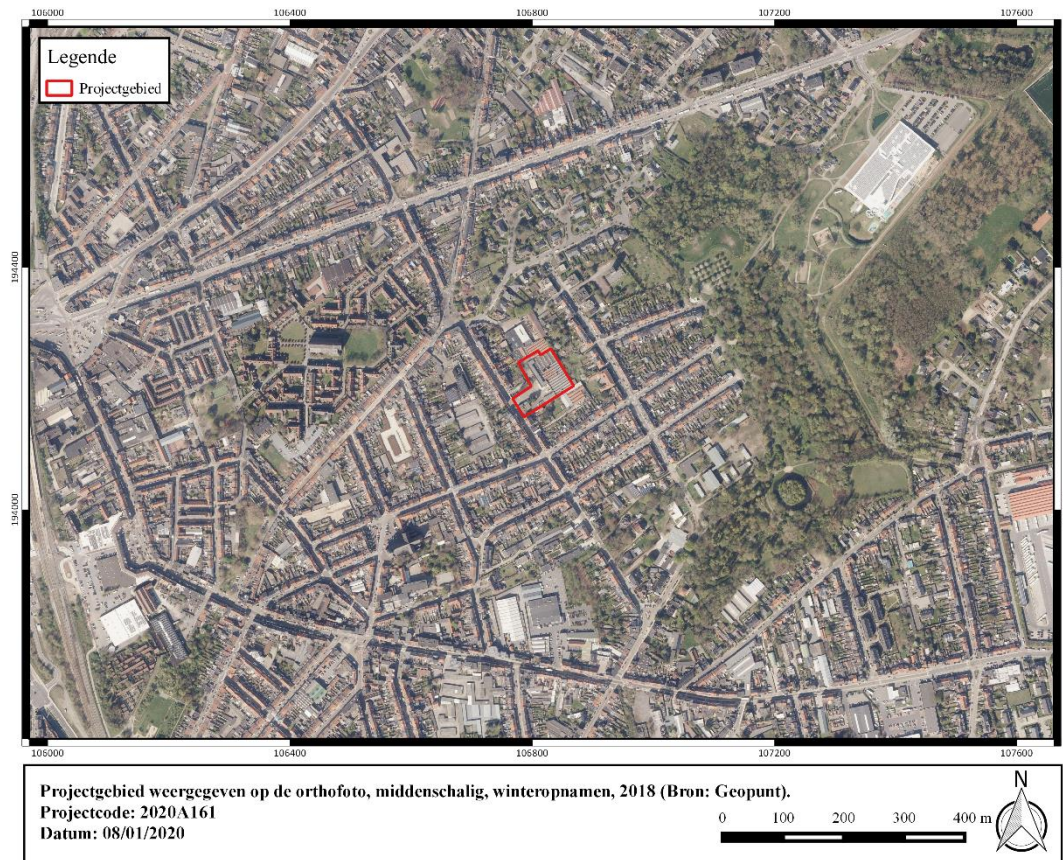
Aanvullende informatie over recent historisch landgebruik is afkomstig van geraadpleegde luchtopnames vanaf 1971.²

² <http://www.geopunt.be/>

1.3.6 Introductie tot het projectgebied

1.3.6.1 Ruimtelijke situering

Het projectgebied is gelegen in Sint-Amandsberg, deelgemeente van Gent, in de provincie Oost-Vlaanderen. Sint-Amandsberg is een noordoostelijke fusiegemeente, ten noorden grenzend aan Oostakker. Het plangebied zelf grenst ten westen aan de Adolf Baeyensstraat, de overige zijden sluiten aan bij bebouwde percelen. De dorpskern van Sint-Amandsberg situeert zich ca. 930 meter ten noorden. De stadskern van Gent (Korenmarkt) situeert zich ca. 2 km ten westen.

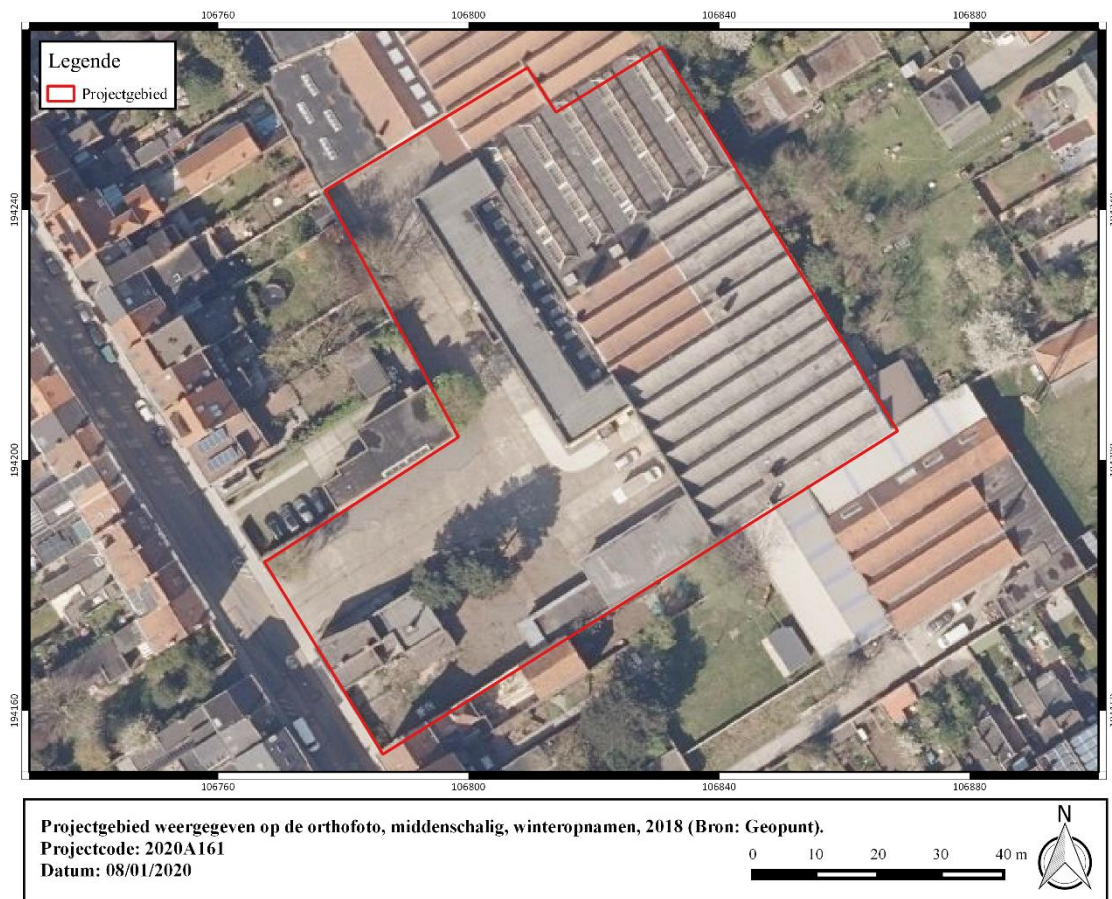
Figuur 3: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2018 (Bron: Geopunt).

1.3.6.2 Geplande werken

1.3.6.2.1 Bestaande toestand

De totale oppervlakte van het plangebied bedraagt 5975 m². Op heden is ca. 3585 m² van het terrein bebouwd, het overige deel van het terrein is verhard. Het huidige gebouwenbestand is niet onderkelderd.

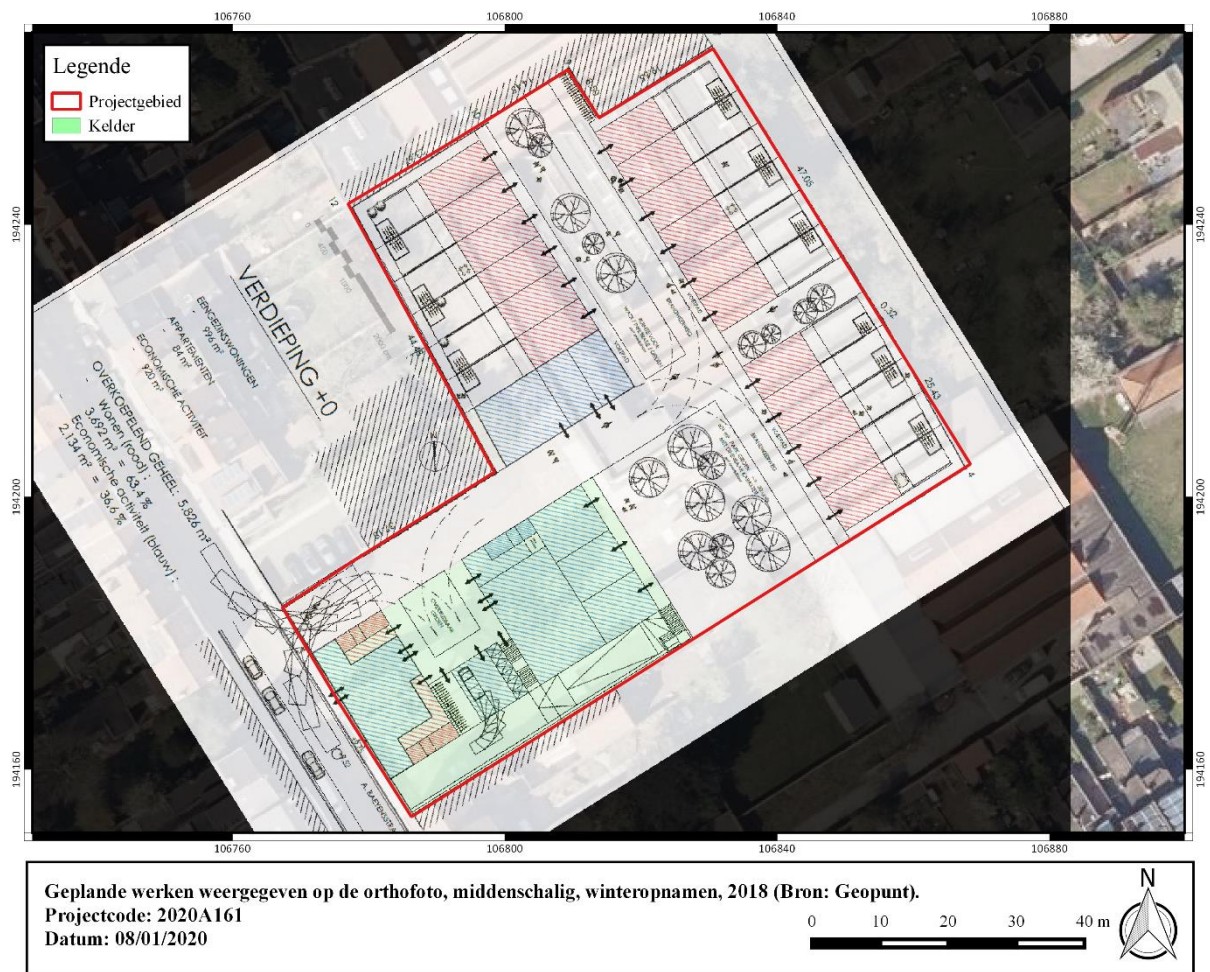

Figuur 4: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2018 (Bron: Geopunt).

1.3.6.2.2 Ontworpen toestand

De opdrachtgever plant vooreerst de sloop van de bestaande bebouwing en de uitbraak van de bestaande verharding.

Nadien wordt een verkaveling gerealiseerd met een deels residentiële, deels economische functie. In het westelijk deel van het plangebied wordt een parkeergelegenheid voorzien tot niveau -2 over een oppervlakte van ca. 1366 m². Het lijkt geen twijfel dat de geplande werken, het hiermee gepaard gaande werfverkeer en de mogelijke toekomstige bodemingrepen in de individuele kavels het potentieel archeologisch niveau over het volledige plangebied bedreigen. Bijgevolg wordt binnen deze archeologienota uitgegaan van een integrale versterking van het terrein.

Figuur 5: Geplande werken weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2018 (Bron: Geopunt).

1.4 Assessmentrapport

Het assessmentrapport omvat alle relevante gegevens die over het projectgebied verzameld kunnen worden uit toegankelijke literatuur en kaartmateriaal, die bijdragen tot het gefundeerd inschatten van het archeologisch potentieel van het plangebied. Om dit laatste te bereiken worden de verzamelde gegevens met elkaar vergeleken, geconfronteerd en samengelegd. Dit rapport heeft als doel het plangebied binnen zijn archeologisch en landschappelijk kader te plaatsen, rekening houdend met de geplande bodemingrepen. De studie maakt gebruik van verschillende datasets, waarbij het uitgangspunt steeds het ontwerpplan van de toekomstige bodemingrepen is. Dit ontwerpplan wordt telkens geprojecteerd op de geologische, bodemkundige en historische kaarten. Alle kaartmateriaal werd vervaardigd met behulp van QGIS, een geografisch informatiesysteem.

Op basis van deze assessment van het projectgebied kan een gegronde argumentatie opgesteld worden over de noodzaak en het nut van al dan niet verder te nemen archeologische maatregelen, die uiteengezet worden in deel 2: het programma van maatregelen.

1.4.1 Fysisch geografische en geologische situatie

Tabel 2: Overzicht van de aardwetenschappelijke gegevens.

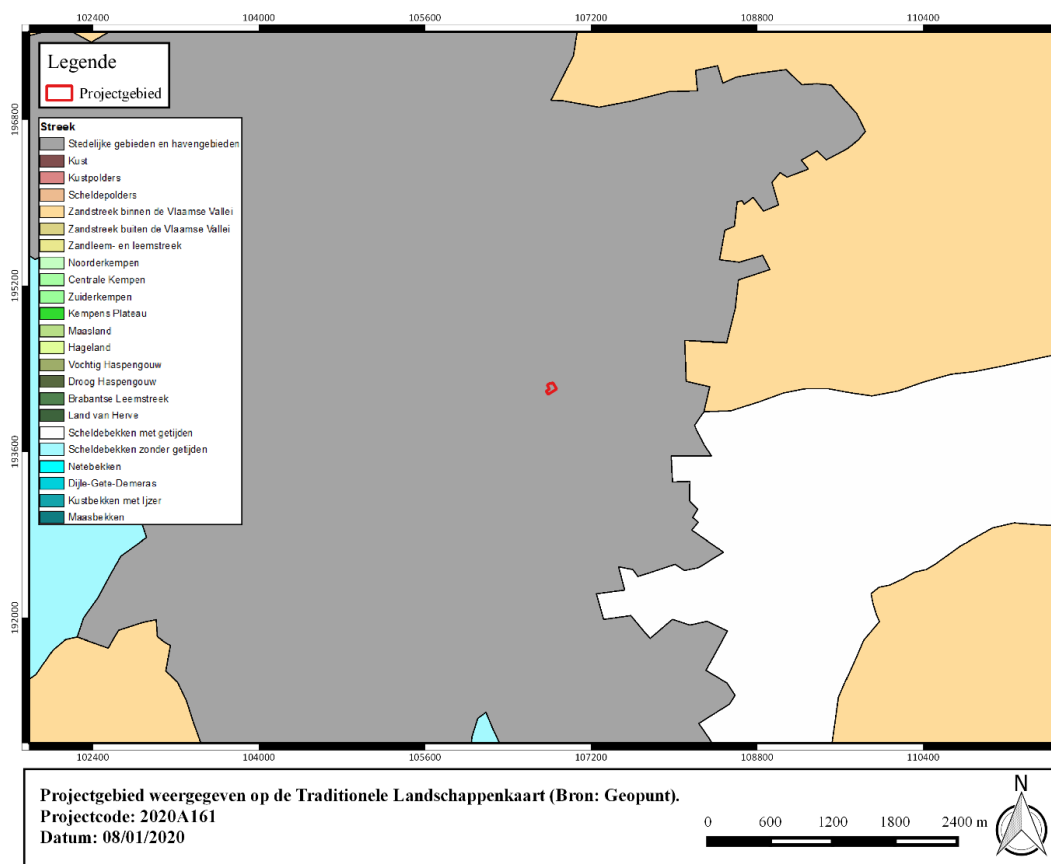
Bron	Informatie
Landschappelijke situering	Stedelijke gebieden en havengebieden
Tertiair	Lid van Vlierzele (Formatie van Gentbrugge).
Quartair	Quartair Type 3.
Bodemtypes	OB
Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen	8.6 – 9.0 m TAW
Hydrografie	bekken van de Gentse Kanalen (deelbekken: Gentse Binnenwateren).

1.4.1.1 Landschappelijke situering

Het plangebied is gelegen binnen stedelijke gebieden en havengebieden.

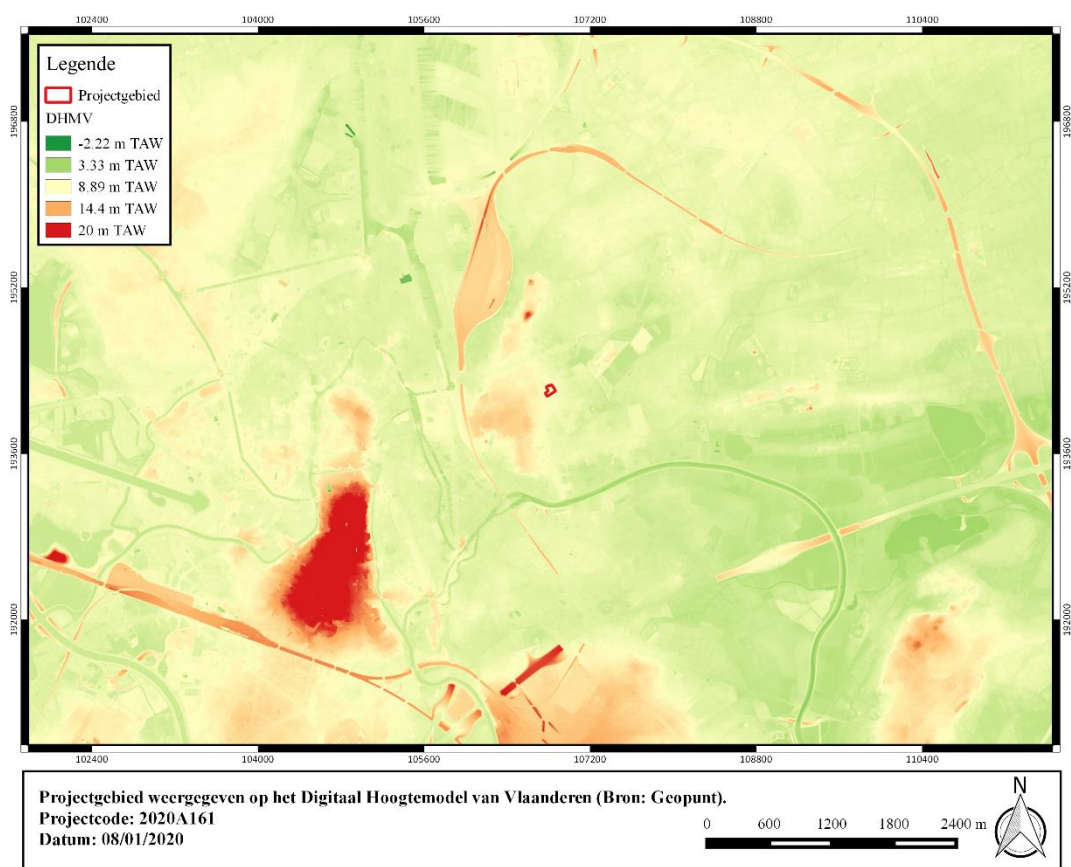
Het projectgebied is gelegen binnen de Vlaamse Vallei. De Vlaamse Vallei is een lage zandige vlakte met een gemiddelde topografische ligging die lager is dan +10 m TAW. Deze zone helt licht af in noordelijke richting. De Vlaamse Vallei, alsook haar vertakkingen, vormt een complex van deels bedolven pleistocene thalwegen die in opeenvolgende fasen tot diep in het substraat ingesneden werden en tussendoor met oud - quartair - , Eemiaan – en Weichseliaanafzettingen opgevuld werden. Het huidig oppervlak valt samen met het topvlak van de laatste fluvioperiglaciale Weichseliaanafzettingen. Op het einde van het Weichseliaan en doorheen het Holocene werd dit oppervlak ingesneden door de rivieren en tot laagterras in reliëf gesteld. In de Vlaamse Vallei komt op het laagterras een microreliëf voor, dat vooral bij de afzetting van de eolische dekzanden en boreale stuifzanden (duinen) gevormd is, maar ook elementen omvat die van de verwilderde fluvioperiglaciale pre - holocene dalbodem overgeërfd zijn (donken). Deze morfologische eenheden kunnen verschillende meters boven het reliëf uitsteken.

Het plangebied situeert zich op de oostelijke helling van een zandheuveldie een overblijfsel is van een boreale stuifzandkop. Het plangebied is gelegen op een hoogte van ca. 8.6 – 9.0 m TAW en helt licht af in oostelijke richting. Ten noorden en ten zuiden van het plangebied is de west-oost gericht helling veel duidelijker zichtbaar. Vermoedelijk is het terrein in het verleden deels afgegraven/geëgaliseerd in functie van de realisatie van het huidige gebouwenbestand. Hydrografisch gezien is het projectgebied gelegen in het bekken van de Gentse Kanalen (deelbekken: Gentse Binnenwateren).

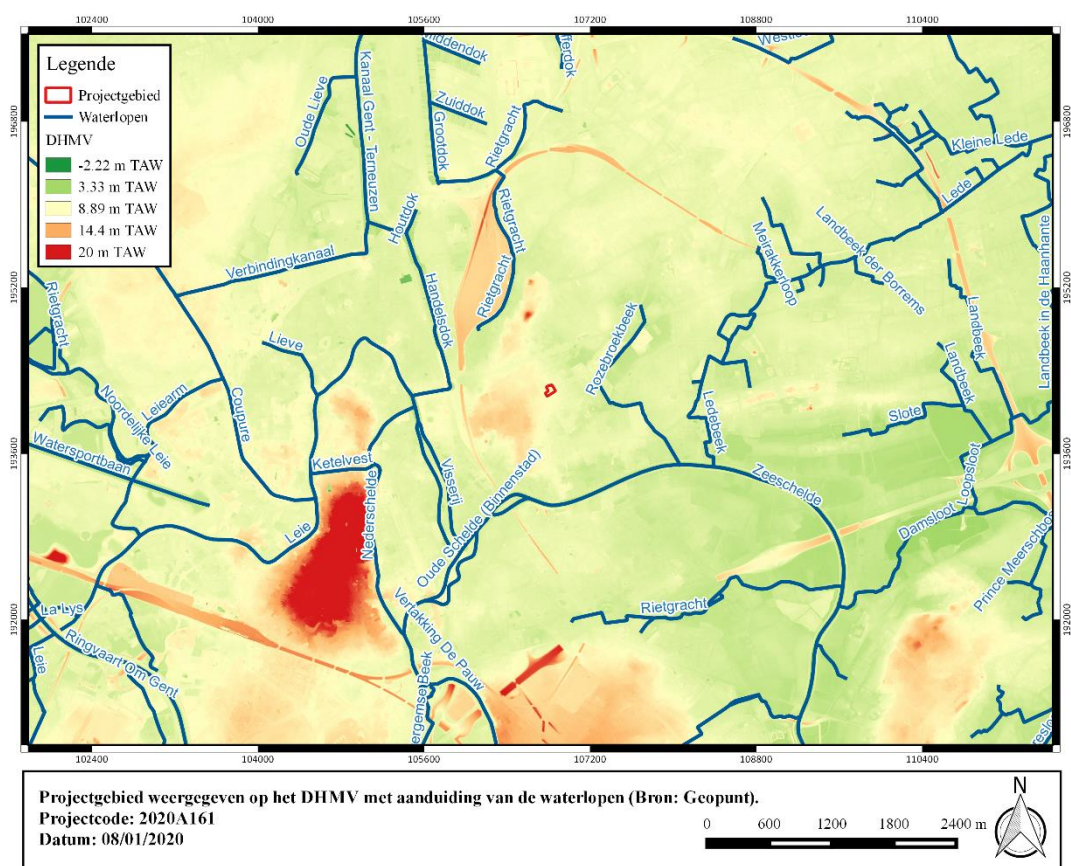

Figuur 6: Projectgebied weergegeven op de Traditionele Landschappenkaart (Bron: Geopunt).

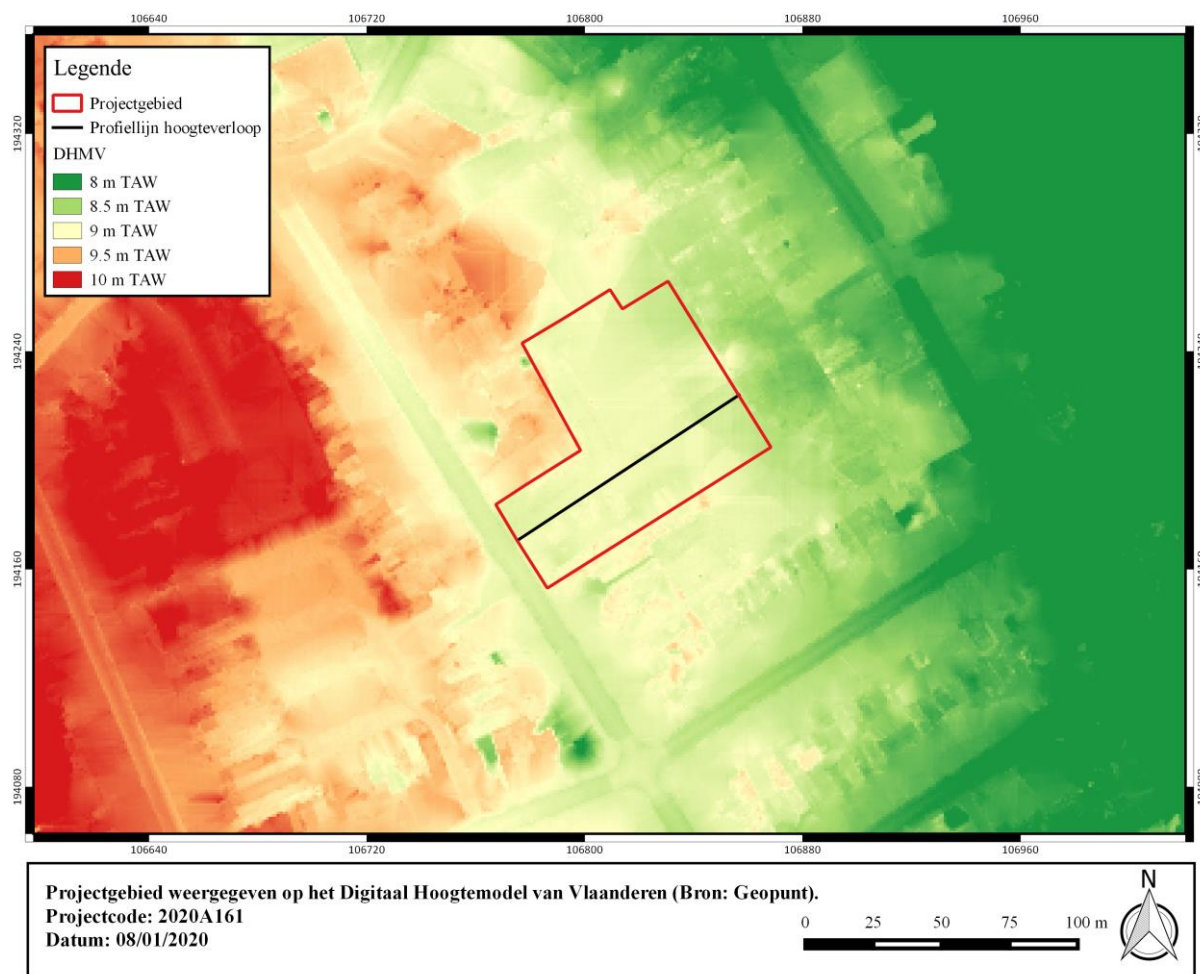

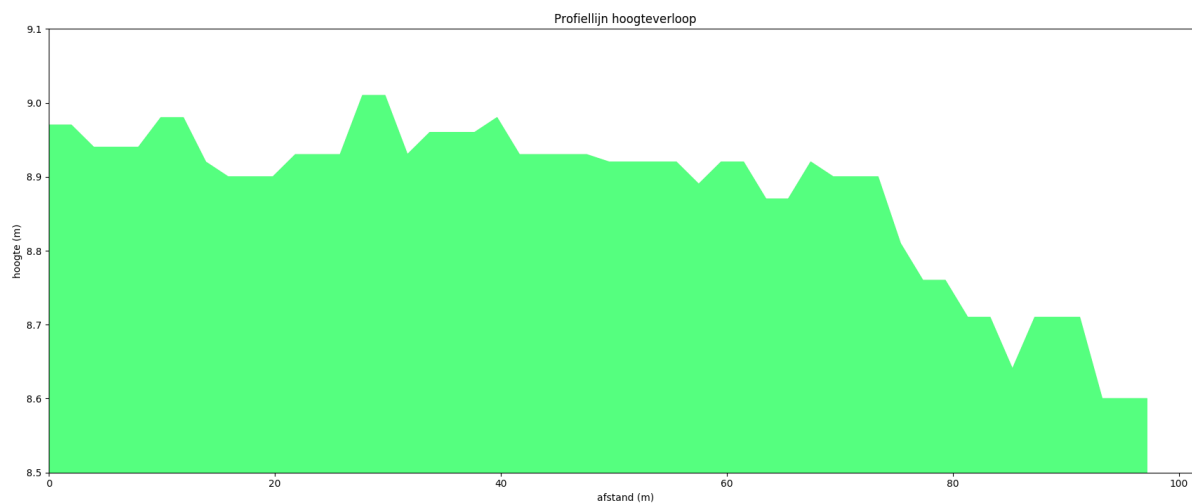
Figuur 7: Projectgebied weergegeven op het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (Bron: Geopunt).

Figuur 8: Projectgebied weergegeven op het DHMV met aanduiding van de waterlopen (Bron: Geopunt).

Figuur 9: Projectgebied weergegeven op het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (Bron: Geopunt).

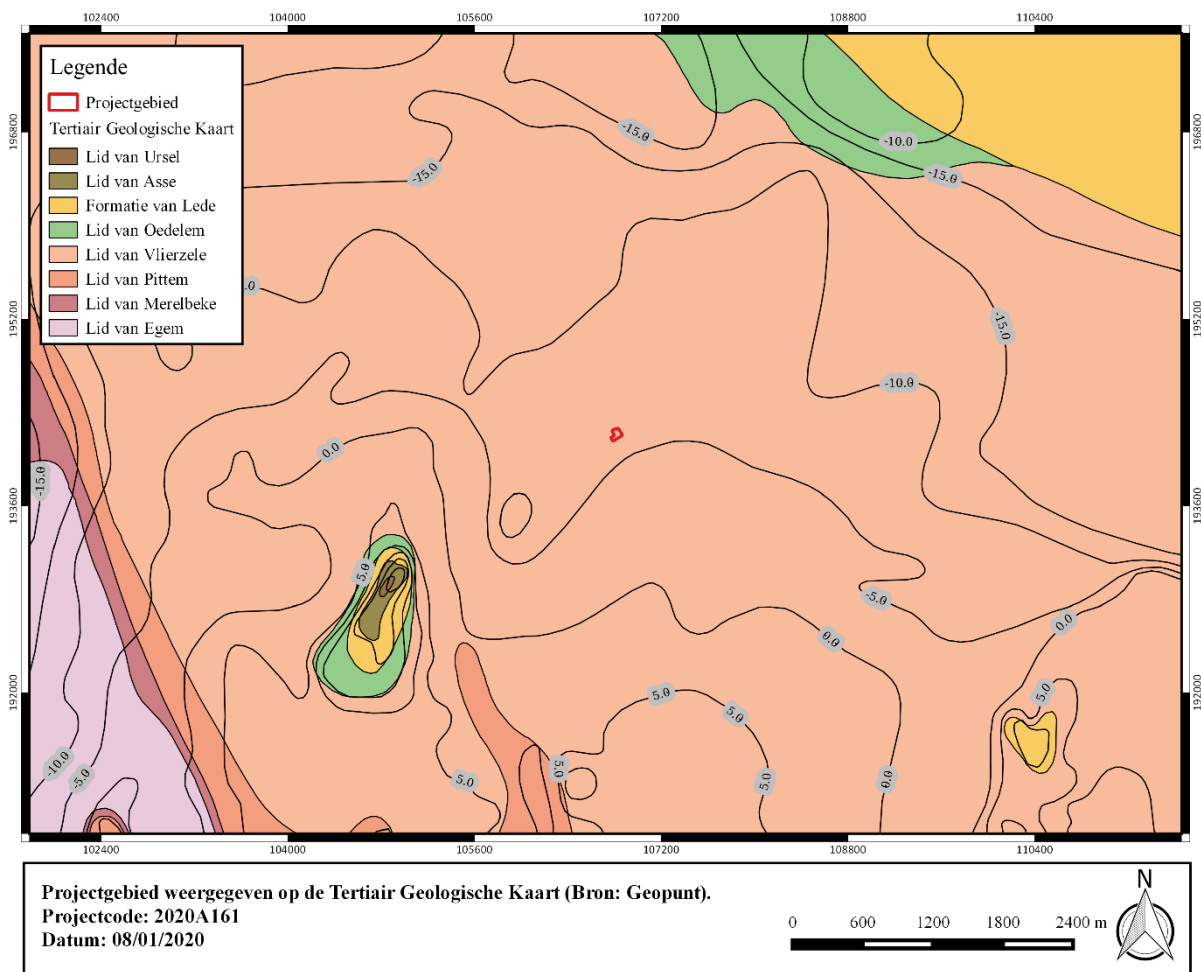

Figuur 10: profiellijn hoogteverloop, west-oost (Bron: Geopunt).

1.4.1.2 Tertiaire lithostratigrafie

Het projectgebied bevindt zich in het **Lid van Vlierzele (Formatie van Gentbrugge)**. De Formatie van Gentbrugge bestaat uit een afwisseling van kleiige siltige en zandige mariene sedimenten met enkele macrofossielen. Het is onderverdeeld in drie leden; van oud naar jong: het Lid van Merelbeke, het Lid van Pittem en het Lid van Vlierzele.

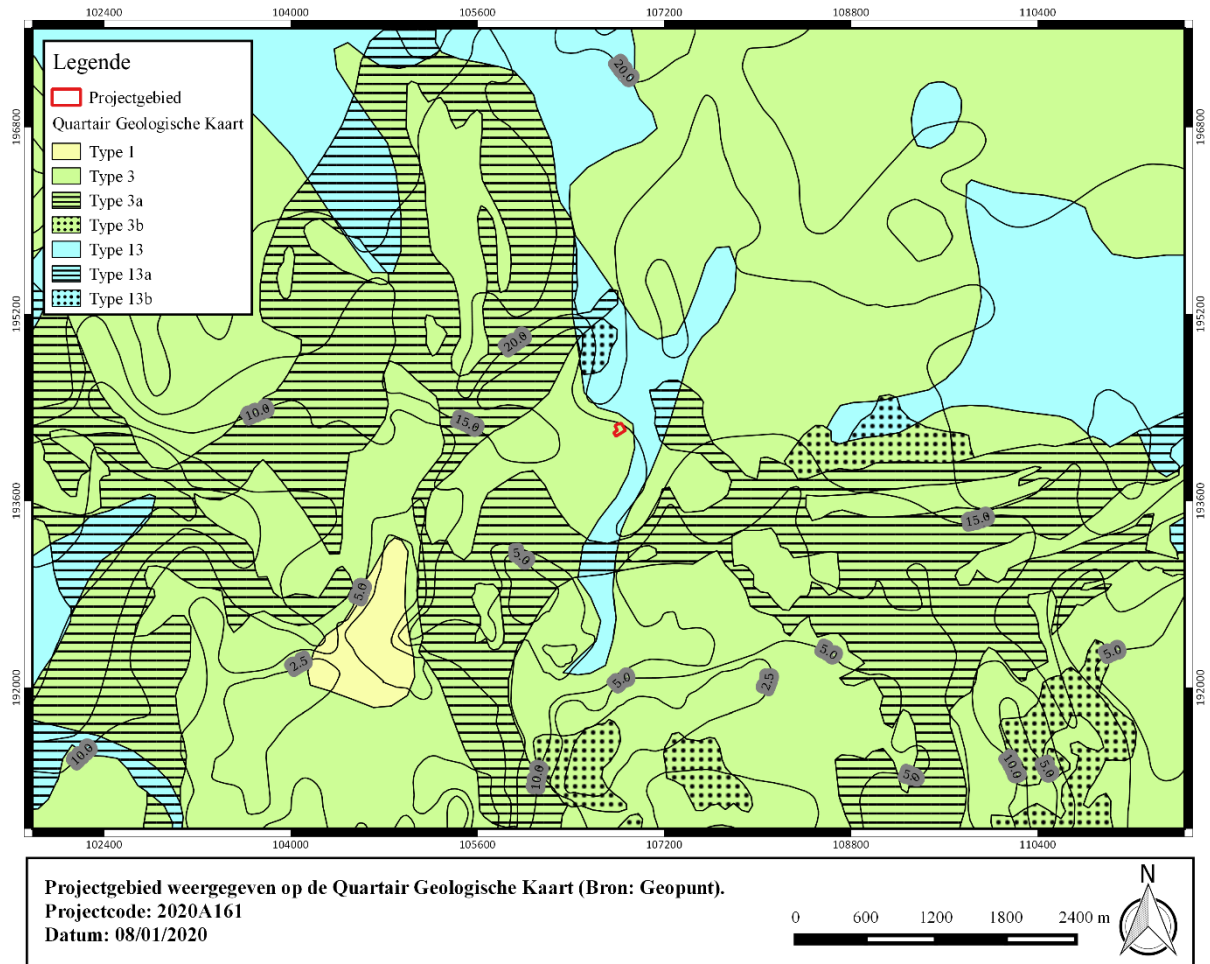
Het Lid van Vlierzele is een groen tot grijsgroen fijn zand dat een duidelijke horizontale of kruisgewijze gelaagdheid vertoont aan de top. Soms is het ook homogeen met veel tubulaties door bioturbatie. Deze zanden werden afgezet in een epicontinentale zee. Naar onder toe gaat het meestal over in een homogeen kleiig zeer fijn zand met kleilenzen. Bovenaan kunnen ook gedifferentieerde kleilagen voorkomen met humeuze intercalaties. De afzetting bevat slechts weinig macrofossielen. Harde zandsteenbanken komen regelmatig voor en werden vroeger plaatselijk aangewend als bouwsteen."

Figuur 11: Projectgebied weergegeven op de Tertiair Geologische Kaart (Bron: Geopunt).

1.4.1.3 Quartaire lithostratigrafie

Het projectgebied is gelegen in het **Quartair Type 3**. Dit type bestaat uit een basis van fluviatiele afzettingen van het Weichseliaan gevolgd door een eolische afzetting van het Weichseliaan tot mogelijk Vroeg-Holoceen (zandleem tot leem). Deze afzetting kan eventuele hellingsafzettingen bevatten van het Quartair.

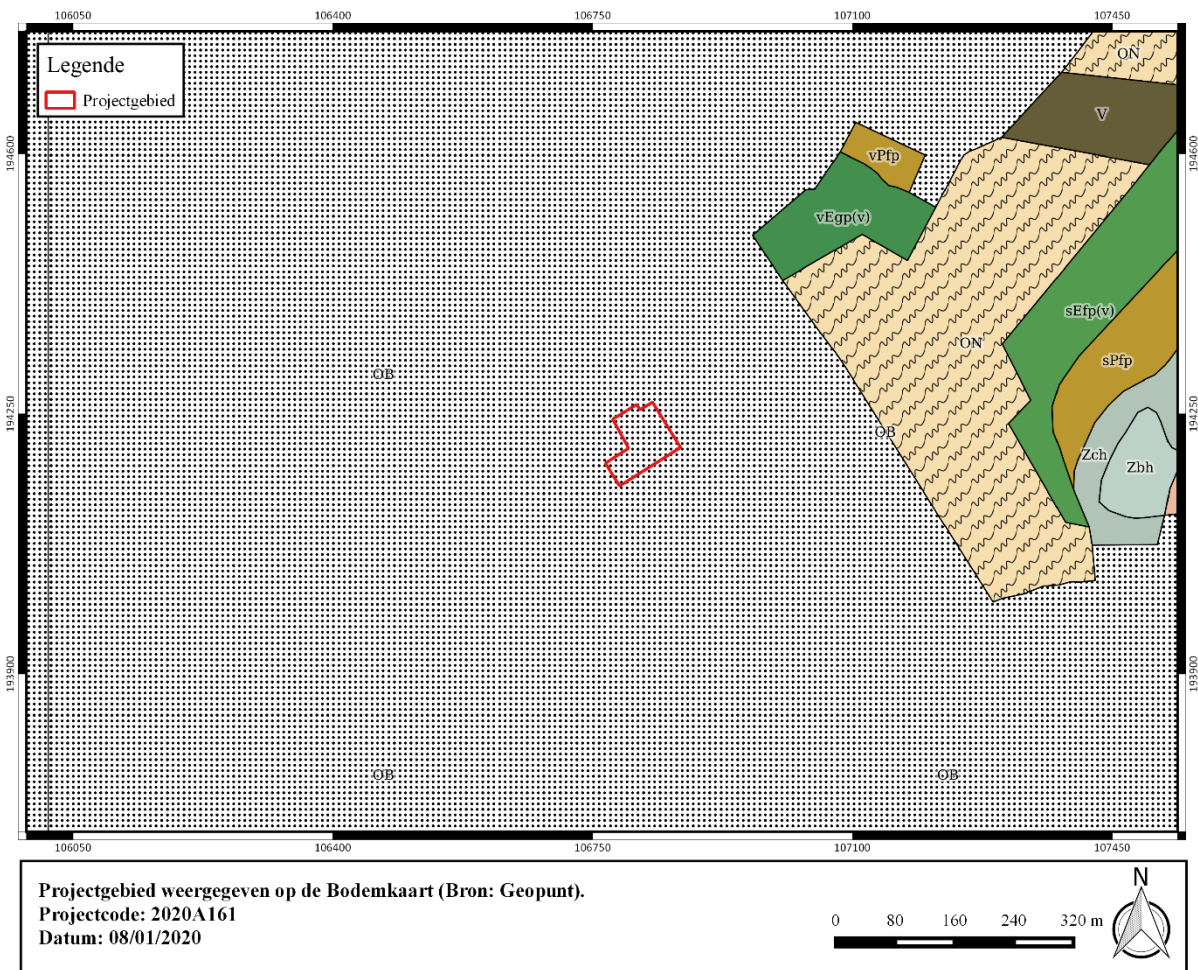

Figuur 12: Projectgebied weergegeven op de Quartair Geologische Kaart (Bron: Geopunt).

1.4.1.4 Bodenvormingsprocessen

Het bodemtype **OB** is een kunstmatig bodemtype waarbij de natuurlijke bodem sterk verstoord kan zijn door de aanwezige verharding of bebouwing. Hierdoor is het niet altijd mogelijk de natuurlijke bodem te herkennen.

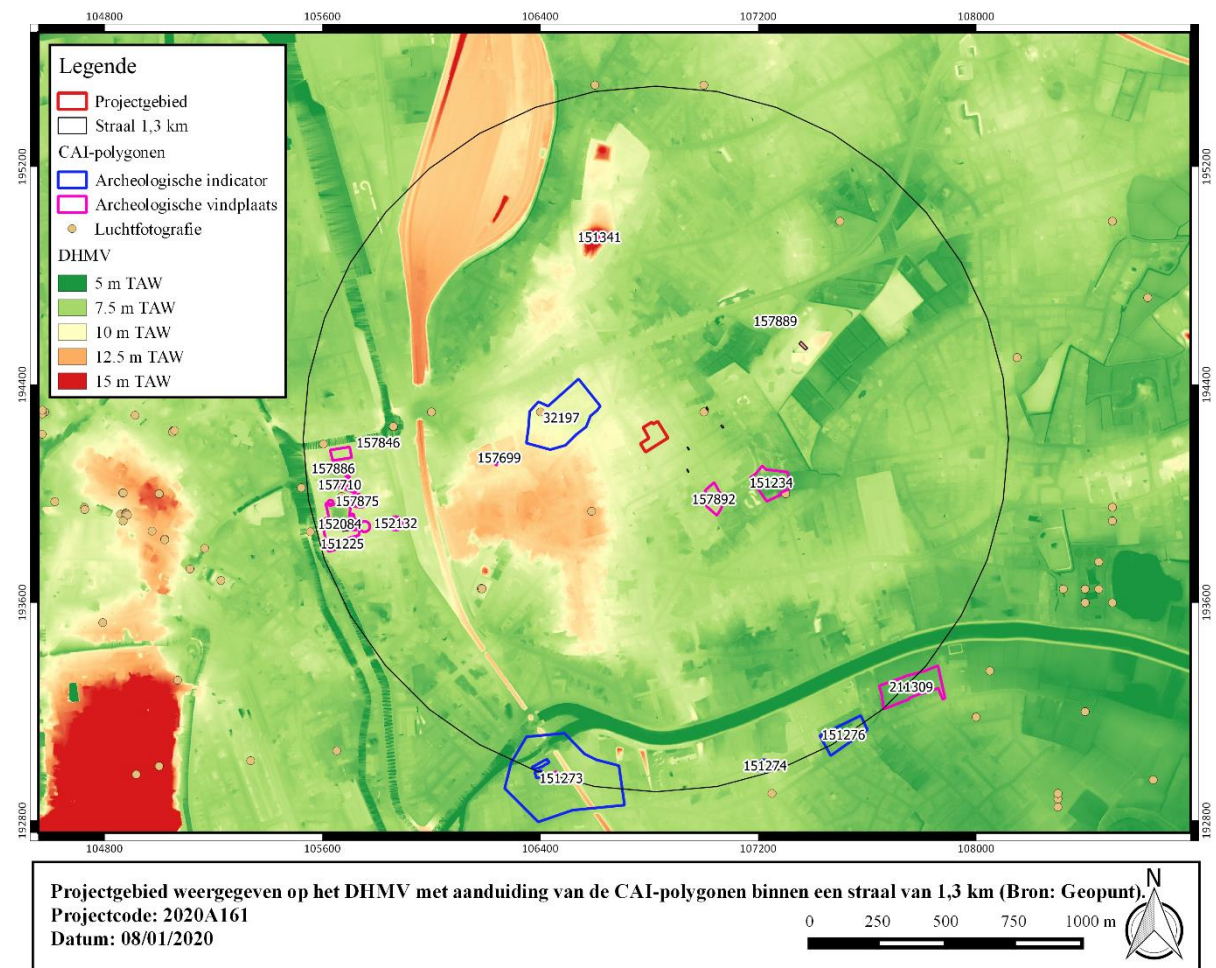

Figuur 13: Projectgebied weergegeven op de Bodemkaart (Bron: Geopunt).

1.4.2 Historische en archeologische voorkennis

1.4.2.1 Overzicht van de gekende archeologische waarden

Op het onderzoeksgebied of belendende percelen zijn geen archeologische vindplaatsen gekend. Ten zuiden van het onderzoeksgebied, aan de Duivestaartstraat, werden indicaties voor menselijke aanwezigheid tijdens de Romeinse periode in kaart gebracht en resten van een volmiddeleeuwse omwalde hoeve langs de oude Scheldearm. Ten noorden van het onderzoeksgebied, aan de Hogeweg, werden bij verschillende onderzoekscampagnes funeraire resten uit de metaaltijden en Romeinse periode in kaart gebracht evenals sporen van Romeinse en middeleeuwse bewoning. Een opmerkelijke cluster waarnemingen op het kaartblad van de CAI betreft verschillende archeologische onderzoekscampagnes ter hoogte van de Machariuswijk, Spaans kasteel en Sint-Baafsabdij. Tijdens deze onderzoeken zijn aanwijzingen waargenomen voor een quasi continue menselijke aanwezigheid in de omgeving sinds het neolithicum. Recent onderzoek aan de Thomas Edisonstraat bracht evenzeer aanwijzingen aan het licht voor bewoning in de late ijzertijd en/of Romeinse periode. Op basis van de gekende vindplaatsen kan gesteld worden dat de omgeving van het onderzoeksgebied reeds bewoond en bewerkt wordt sinds het (finaal-)neolithicum.

Figuur 14: Projectgebied weergegeven op het DHMV met aanduiding van de CAI-polygonen binnen een straal van 1,3 km (Bron: Geopunt).

I. Archeologische vindplaatsen

40148	Controle van werken; NK: 15 meter 18de eeuw: los menselijk botmateriaal (maakt deel uit van het kerkhof voor de parochie Sint-Baafs tussen 1784 en 1878).
151094	Opgraving (2007); NK: 15 meter Romeinse tijd: enorme hoeveelheden Romeinse dakpannen Volle middeleeuwen: (archeologische objecten-beeldhouwwerken) - onderdeel van de Romaans gebeeldhouwde basissen van het westelijk zuilenportaal van de kerk Middeleeuwen: kerk - drie gemetselde en met stukken natuursteen afgedekte graven van abten: het graf van abt Odwinus (998), graf van abt Othelboldus, graf van abt Folpertus en 4 andere graven Bron: o.a. Stoops G. 2008, Gandastraat 5, Sint-Baafsabdij, Abdijkerk, in: Archeologisch onderzoek in Gent 1997-2008. Stadsarcheologie. Bodem en monument in Gent, reeks 2 nr. 2, pp. 25-27
151199	Opgraving (2007); NK: 15 meter Romeinse tijd: - Een op de zavel opgebouwde vuurplaats. Op de zavel lag een dikke laag organisch verschaald lemig zand, door de hitte tot een oranje korst gebakken. Hierop en erin gedrukt lagen dakpanfragmenten (zowel tegulae als imbrices). Het kon niet uitgemaakt worden of het om een open vuurplaats ging dan wel een ovenconstructie - verschillende kuilen - zavelwinningsput waarin dakpanfragmentjes en enkele stukken natuursteen werden gevonden - aardewerk Volle middeleeuwen: enkele antropomorfe graven voorzien van een nis voor het hoofd en zorgvuldig afgewerkt met een kalkmortellaag met rode afwerking - dit type graven behoort tot de oudste fase van het kerkhof - kistbegrovingen Bron: o.a. Stoops G. 2008, Gandastraat 7-9, in: Archeologisch onderzoek in Gent 1997-2008. Stadsarcheologie. Bodem en monument in Gent, reeks 2 nr. 2, pp. 28-32.
151225	Opgraving (1999); NK: 15 meter 16^e eeuw: resten van het Novum Castrum/Nieuw Kasteel (later Spanjaardenkasteel).
151234	Mechanische prospectie (2006); NK: 15 meter Romeinse tijd: resten van oud vaatwerk, van urnen, kruiken, schotels, bronzen nagels (volgens de auteur twijfelachtig of dit daadwerkelijk Romeins was, waarschijnlijk een jongere datering)

	Volle middeleeuwen: alleenstaande site met walgracht - Cirkelvormige grachtstructuur. Er werden geen aanwijzingen gevonden van een motte; het gaat dus wellicht om een site met walgracht. Sporen van de oeverbeschoeiing van de brug werden teruggevonden en kunnen gedateerd worden in de 14de eeuw. Het binnenareaal werd niet onderzocht. - grachten, niet gerelateerd aan de site met walgracht, waarin prehistorisch aardewerk (ijzertijd) en middeleeuws aardewerk werd gevonden. Bron: Stoops G. 2008, Sint-Amandsberg, Duivestaartstraat, Herlegem, in: Archeologisch onderzoek in Gent 1997-2008. Stadsarcheologie. Bodem en monument in Gent, reeks 2 nr. 2, pp. 176-180
151341	Opgraving (2008); NK: 15 meter 18de eeuw: restanten van twee bakstenen trapconstructies, funderingen van de kapel. Bron: Berkers M., e.a. 2009. Archeologisch onderzoek in Gent in 2008 (O.-vl.), in: Archaeologia Mediaevalis, jg. 32, 84-87.
152084	Opgravingen (1978, 1979, 1987, 1991); NK: 15 meter Neolithicum: een belangrijk niveau uit het neolithicum en ijzertijd met talrijke voorwerpen in silex met kleine afmetingen (einde Tardenoisien) en fragmenten van vaatwerk uit de Halstatt- en La Tène-periode, opgegraven in de ruïnes van de St-Baafsabdij. Romeinse tijd: bij doorsnede van kerk werd een verwoestingslaag aangetroffen vol Romeinse dakpannen. Het is nog niet duidelijk of het gaat om Romeinse constructie of vroegmiddeleeuwse kerk met herbruikt materiaal - 4 grootbronzen van Sabina, Hadrianus en Antoninus Pius (2), 2 kleinbronzen van Constantinus I en Valentinianus III – terra sigillata met naamstempels – sporen van kuilen en paalgaten waaruit een rechthoekig gebouwplattegrond kon afgelezen worden. Vroege middeleeuwen: Karolingische obool - enkele restanten van muurconstructies in Doornikse kalksteen of baksteen, enkele vloertjes - rechthoekige constructie in Doornikse kalksteen, massieve baksteenconstructie met aanzet van tongewelf, bakstenen kelderconstructie met intacte vloer, muurfragment in Doornikse kalksteen met ernaast een pad. Middeleeuwen: abdij met oudste bouwphase 12^e eeuw en 2^e bouwphase 1494-1495 - brouwerij behorende tot de abdij 16^e eeuw: een kelder - enkele 10-tallen begravingen, zowel in de kloostertuin als in de pandgang van de abdij – funderingen van het Spanjaardenkasteel 17^e eeuw: grote hoeveelheid luxemateriaal (glas, majolica, versierd rood aardewerk enzovoort) - kan in verband gebracht worden met kalme

	periode tijdens de regering van Aartshertogen Albrecht en Isabella – afvalput/beerput Bron: Van De Walle R. 1980, De Sint-Machariuswijk te Gent (O.-VI.), in: Archaeologia Mediaevalis, jg. 3 - Laleman M.-C. & Raveschot P. 1993, Sint-Baafsabdij en Sint-Machariuswijk in Gent (O.-VI.), in: Archaeologia Mediaevalis, jg. 16, pp. 64-65
152132	Opgraving (1992); NK: 15 meter Merovingische periode: vierkante houten waterput deels onder de natuurstenen funderingen met daarin een kam, een mantelspeld en aardewerk. Volle middeleeuwen: natuurstenen muurresten van het koor van de vermoedelijke parochiekerk van het Sint-Baafsdorp. Onder de funderingen en het oudste vloerniveau werden fragmenten van bepleistering met twijgindrukken ontdekt, die mogelijk afkomstig zijn van een houten kerk. De oudst bewaarde kerkvloer kan mogelijk gedateerd worden in de 11de of 12de eeuw. Bron: Laleman M.-C. & Raveschot P., 1992. Stadsarcheologisch onderzoek in Gent (O.-VI.), in: Archaeologia Mediaevalis, jg. 15, 53-55.
157523	Opgraving (1984); NK: 15 meter Late middeleeuwen: menselijke skeletresten - bij de verzamelde archaeologica bevond zich ook een bronzen plaatje met de voorstelling van Sint-Lucas en de gevleugelde stier. Dit stuk is te plaatsen in de 2de helft van de 14de eeuw of de 1ste helft van de 15de eeuw. Het plaatje is waarschijnlijk afkomstig van een stenen grafplaat of een groot liturgisch boek. Bron: Berkers M. e.a. 2010, Gentbrugge, Guldenmeers 15, in: Archeologisch onderzoek in Gent 2002-2010. Stadsarcheologie. Bodem en monument in Gent, reeks 2, nr. 4, pp. 201-207
157710	Controle van werken (1997), Mechanische propsectie (1987) Opgraving (1987); NK: 15 meter Middeleeuwen: brouwerij van de abdij 16^e eeuw: stenen kanonskogels die in verband kunnen gebracht worden met het Spanjaardenkasteel
157748	Controle van werken (1994); NK: 15 meter Volle middeleeuwen: kerk - drie treden, en de begrenzing van deze trap aan westzijde bestaande uit een massieve muur in Doornikse steen.

	Bron: Laleman M.C. & Stoops G. 1994, Vondstmeldingen. Gandastraat, in: Stadsarcheologie. Bodem en monument in Gent jg. 18 afl. 2, pp. 54-55
157768	Controle van werken (1992); NK: 15 meter Late middeleeuwen: huis Bron: Laleman M.C. & Raveschot P. 1992, Vondstmeldingen. Sint-Machariusstraat - Spanjaardstraat, in: Stadsarcheologie. Bodem en monument in Gent, jg. 16, afl. 3, p. 43
157772	Mechanische prospectie (1991); NK: 15 meter Late middeleeuwen: muurrest in Doornikse kalksteen die in het verlengde ligt van een muur die beschouwd wordt als de 13de eeuwse omheiningsmuur rond het abdijcomplex. Mogelijk kan het hier echter ook gaan om een restant van de meest noordelijke muur waarlangs de Leie liep. Bron: Raveschot P. & Rondelez P., 1991. Vondstmeldingen. Buitenhof - Lucas Munichstraat, in: Stadsarcheologie. Bodem en monument in Gent jg. 15 afl. 3, 36.
157779	Mechanische prospectie (1991); NK: 15 meter 16de eeuw: zuidwestelijke hoek van een vierkante bakstenen constructie werd vrij gelegd. Nagenoeg de volledige vloer was bewaard gebleven. Het gaat om het voormalige kruitmagazijn van het Spanjaardenkasteel. Bron: Van Doorne G., 1991. Vondstmeldingen. Schoolkaai, in: Stadsarcheologie. Bodem en monument in Gent, jg. 15 afl. 3, 39.
157784	Mechanische prospectie (1991); NK: 150 meter Midden-Romeinse tijd: greppel, verscheidene paalkuilen. Late middeleeuwen: begraafplaats met grafkuilen en knekelputten. Verschillende sporen van kistbeslag werden geregistreerd. Veel kisten waren voorzien van vier driehoekige of ronde hengsels. Tot in de onderste graven werd hoogversierd aardewerk gevonden, wat wijst op een laatmiddeleeuwse datering. 16de eeuw: laag met 16de tot 19de-eeuws materiaal uit de Slachthuisperiode. Daarnaast muurresten uit Doornikse kalksteen die kunnen geïdentificeerd worden met het 16de eeuw Spanjaardenkasteel. Onbepaald; kuil met (Romeins ?) bouwpuin. Bron: Laleman M.C., e.a., 1991. Vondstmeldingen. Slachthuisstraat, Slachthuis, in: Stadsarcheologie. Bodem en monument in Gent, jg. 15 afl. 1, 63-64.

157818	Opgraving (1978); NK: 15 meter Romeinse tijd: intaglio. 19de eeuw: afvalkuil waarin een 14-tal voorwerpen in pijpaaarde met afbeeldingen van hoofdjes werden gevonden. Bron: Bockstael P., 1986. Verloren voorwerpen: een Romeinse intaglio, in: Stadsarcheologie. Bodem en monument in Gent jg. 10 afl. 2, 67-72.
157830	Opgraving (1985); NK: 15 meter Romeinse tijd: kuilen, paalsporen, luxewaar. Vroege middeleeuwen: diverse strata met vroegmiddeleeuws en middeleeuws materiaal. Late middeleeuwen: huis met in de kern romaanse constructie en gelijkvloers in Doornikse kalksteen; gouverneurswoning met resten in Doornikse kalksteen, baksteen en vloerniveaus van vroegere fasen van de woning. Bron: Laleman M.C., 1985. Vondstmeldingen. Prooststraat, Gouverneurswoning, in: Stadsarcheologie. Bodem en monument in Gent jg. 9 afl. 2, 60.
157846	Controle van werken (1983); NK: 15 meter 16de eeuw: metselwerkmassieven uit baksteen en Doornikse kalksteen. De ligging en de aard van het metselwerk laten toe deze massieven te interpreteren als restanten van het Spanjaardenkasteel. Wellicht gaat het om overblijfselen van de noordoostelijke bastion. Bron: Laleman M.C. & Raveschot P., 1983. Vondstmeldingen. Kasteellaan, in: Stadsarcheologie. Bodem en monument in Gent, jg. 7 afl. 3, 34.
157855	Controle van werken; NK: 15 meter 16de eeuw: OW-gericht baksteenmassief; het betreft een gedeelte van de funderingen van de noordelijke omheiningsmuur van het Spanjaardkasteel uit het midden van de 16de eeuw. Bron: Laleman M.C., 1982. Vondstmeldingen Schoolkaai, in: Stadsarcheologie 6/2, 47-48.
157875	Opgraving (1979-1979); NK: 150 meter Romeinse tijd: Gallo-Romeins aardewerk, concentraties van dakpannen, paalgaten die op een eerste bewoningskern zouden kunnen wijzen, een mogelijk 6-postenspieker, kuilen (zandontginning ?).

	Volle middeleeuwen: sporen van een klein, éénschepig houten gebouw, een rij van 7 paalkuilen. Late middeleeuwen: reducerend gebakken aardewerk, funderingen van muren in Doornikse kalkseen, kelder en twee tegelvloeren (waarvan 1 met 13de-eeuwe gehistorieerde tegels. 16de eeuw: sporen van het Spanjaardenkasteel. Bron: Van den Eynde G., 1983. De Sint-Machariuswijk te Gent, opgravingscampagne 1978-1979. Studie van het Gallo-Romeins en vroegmiddeleeuws aardewerk in hun historische context, onuitgegeven licentiaatsverhandeling K.U.Leuven.
157892	Mechanische prospectie (1981); NK: 15 meter Neolithicum: fragment van een gepolijst bijl. Romeinse tijd: aardewerk. Late middeleeuwen: ploegsporen. 17de eeuw: kuilen. Bron: Van den Eynde G., 1983. De Sint-Machariuswijk te Gent, opgravingscampagne 1978-1979. Studie van het Gallo-Romeins en vroegmiddeleeuws aardewerk in hun historische context, onuitgegeven licentiaatsverhandeling K.U.Leuven.
211309	Mechanische prospectie (2015); NK: 15 meter Steentijd: geretoucheerde kling in vuursteen. Midden-Romeinse tijd: brandrestengraf. Vroege middeleeuwen: graf met verbrand bot met geplooid zwaard, waarschijnlijk scramasax, deel van maalsteen in tefriet, en dolk of klein mes. Nieuwe tijd: kuilen, grachten, waterput. Nieuwste tijd: ploegsporen en afvalkuilen. Bron: Heynssens N., Hoorne J., De Brandt R., 2015. Gentbrugge-Gentbruggekouter. Archeologisch vooronderzoek - november 2015, DL&H-Rapport 26, Adegem.

II. Archeologische indicatoren

Historisch-cartografische en iconografische data

151273	Kaartstudie; NK: 15 meter Late middeleeuwen: klooster - de oudste gebouwen dateren van ca. 1285. In 1576 werd besloten om het klooster om strategische redenen te slopen. Mogelijk bleef hun klooster als hoeve verder bestaan. Klooster is weergegeven op de kaart van Horenbault.
151274	Kaartstudie; NK: 15 meter Late middeleeuwen: omwalde kerksite
151276	Indicator cartografie; NK: 15 meter Late middeleeuwen: site met walgracht

Toevalsvondst

157699	Toevalsvondst (1997); NK: 150 meter 18 ^{de} eeuw: menselijke skeletten die in verband kunnen gebracht worden met de begraafplaats voor de parochies Sint-Baafs, Sint-Jacob en Heilig-Kerst die hier gelegen was tussen 1784 en 1878. Bron: Laleman M.C., 1997. Vondstmeldingen. Wasstraat, in: Stadsarcheologie. Bodem en monument in Gent, jg. 21, afl. 3-4, 104
157833	Toevalsvondst; NK: 15 meter Late middeleeuwen: klooster
157886	Toevalsvondst; NK: 15 meter Karolingische periode: versierd kapiteel; mogelijk in verband te brengen met de Sint-Baafsabdij.
157889	Toevalsvondst; NK: 15 meter Laat-neolithicum: driehoekige pijlpunt in lichtgrijze vuursteen met een schacht en twee afgebroken weerhaken. Bron: S.n., 1978. Vondstmeldingen. Sint-Amandsberg, Rozebroekslag, 23, in: Stadsarcheologie 2/2, 26.

Onbepaald:

32197	Onbepaald; NK: 15 meter Romeinse tijd: zone met Romeinse bewoningssporen.
-------	--

1.4.2.2 Historische context en bekende archeologische vindplaatsen

De landschappelijke situatie van het plangebied wijst op een verhoogde verwachting inzake menselijke aanwezigheid tijdens de steentijden. De ligging op een hoger en droger terrein binnen een ruime alluviale vlakte moet een zekere aantrekkingskracht gehad hebben op jager-verzamelaars. In de omgeving van het plangebied zijn reeds een ruim aantal vondsten aan het licht gekomen die in het neolithicum kunnen gedateerd worden. De gekende archeologische waarden wijzen tevens op menselijke aanwezigheid gedurende de metaaltijden, de Romeinse periode en de vroege middeleeuwen.

De gemeente Sint-Amandsberg werd pas in 1872 officieel opgericht, maar werd reeds eerder vernoemd. De naam zou voor het eerst vermeld zijn in 1350 als te *Sente Amants*, in 1352 als te *Sente Amans* en in 1360 als *Sente Amandsberghe*. In 1350 werd een kapel opgericht wat wijst op een uitbreiding van de bewoning. De Heilige Amandus zou wekelijks op de heuvel gepredikt hebben. Hij verwierf rond 630 grote domeinen ten noorden van Gent. Deze domeinen gingen over naar een abdij die hij in Gent stichtte, Sint-Baafs. Het hele gebied werd ontgonnen. Het huidige Sint-Amandsberg maakte deel uit van de uitgestrekte Sint-Baafsheerlijkheid. De oorsprong van de gemeente zou verder terug gaan tot 966 wanneer de Sint-Baafsabdij ten noorden van de Sint-Amandsberg een van haar oudste hoeven opgericht had. Als site zou ze mogelijk teruggaan tot de 7de – 8ste eeuw. Dit hof wordt beschouwd als de oudste woonkern van Sint-Amandsberg. In de 17de eeuw verdwijnt het hof. Slechts de benaming *Singemkouter* blijft bewaard en verwijst naar de noordelijk gelegen akkers van het hof. In 1540 werd de Negenmeimarkt van het Sint-Baafsdorp verplaatst naar het gehucht Sint-Amandsberg. Op deze markt werd vee verhandeld wat veel volk aantrok. In 1847 werd aan de voet van de Sint-Amandsberg een nieuw kerk gebouwd en werd Sint-Amandsberg een zelfstandige parochie. 25 jaar later werd het een afzonderlijke gemeente. Later vergroeide het centrum echter morfologisch volledig met Gent. Tot in de tweede helft van de 19de eeuw was de gemeente gekenmerkt door land- en tuinbouw. Door de industrialisatie groeide het bevolkingsaantal en dus ook de bebouwing. Hierdoor werden nog de parochie van Onze Lieve Vrouw van de Oude Bareel (1928), van Sint-Bernadette (1949) en van het Westveld (1957) opgericht.³

³ Agentschap Onroerend Erfgoed 2019: *Sint-Amandsberg* [online], <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/themas/14012>
Hasquin H., Van Uytven R. & Duvosquel J.M. 1980. *Gemeenten van België, geschiedkundig en administratief-geografisch woordenboek Vlaanderen-Brussel*, Gemeentekrediet van België, Brussel, 975-976.

1.4.2.3 Archeologische indicatoren en cartografische bronnen

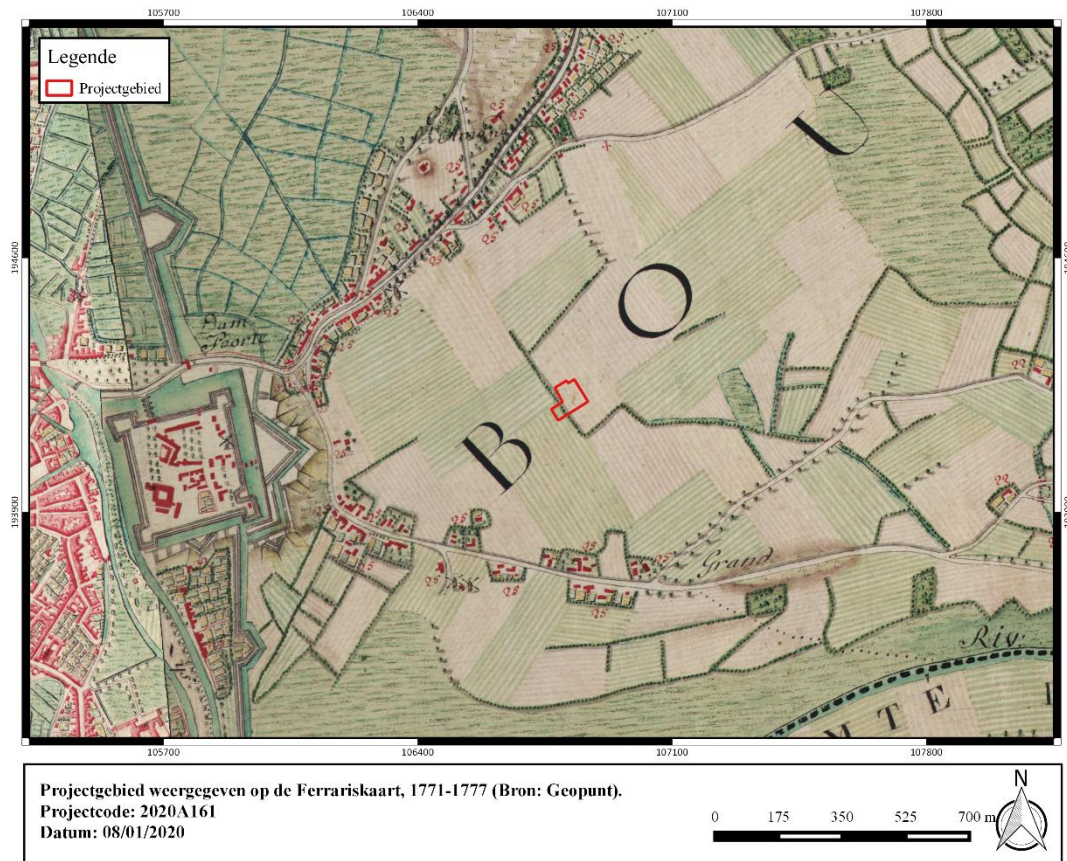
Ter bestudering van het projectgebied worden hieronder een aantal historische kaarten in beschouwing genomen. Deze kaarten zijn momentopnamen doorheen de geschiedenis en verschaffen ons inzicht in de bebouwingshistoriek van het desbetreffende projectgebied.

Anno 1100 werd Gent afgebakend door een watergordel van grachten en natuurlijke waterlopen. Wanneer het grondgebied van de stad in de 13e eeuw gevoelig uitbreidde werd de omwalling aangepast. De Rietgracht werd gegraven in de 13e eeuw en vormde de grens van het rechtsgebied van de stad Gent. Dit gebied werd ook wel Banmijl genoemd. De gracht liep bijna volledig rond Gent. In de 16e eeuw kreeg de stad een nieuwe versterkte verdedigingsgordel die in het oosten dichterbij de stadskern kwam te liggen. Het plangebied situeert zich duidelijk buiten de stadsomwalling.

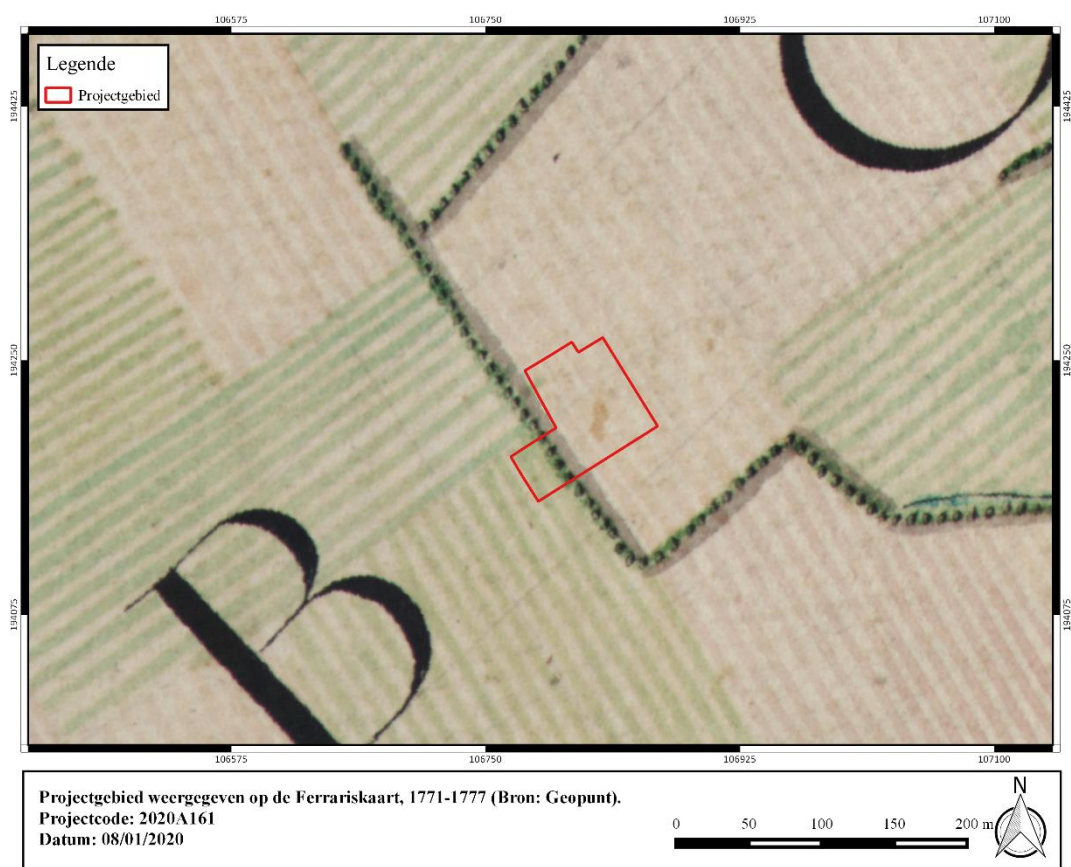
De Deventerkaart geeft een bebouwing weer binnen de projectgrenzen. Vermoedelijk is het terrein in deze periode reeds in gebruik als akker. Precies ten westen van het plangebied loopt een noord-zuid georiënteerde weg die de verbinding vormt tussen de huidige Antwerpsesteenweg en Dendermondsesteenweg. De bebouwing concentreert zich voornamelijk langsheen de twee voornoemde wegen. De Ferrariskaart karteert het plangebied integraal als akker. Ook de 19^e-eeuwse kaarten geven geen bebouwing weer. De zone van het plangebied staat gekarteerd als Sint-Baafskouter, wat impliceert dat het terrein (vanouds) als akker in gebruik was. Op de Vandermaelenkaart is duidelijk de west-oost gericht helling zichtbaar. Op de topografische kaart van het Ministerie van Openbare Werken en Wederopbouw is de huidige toestand waar te nemen.

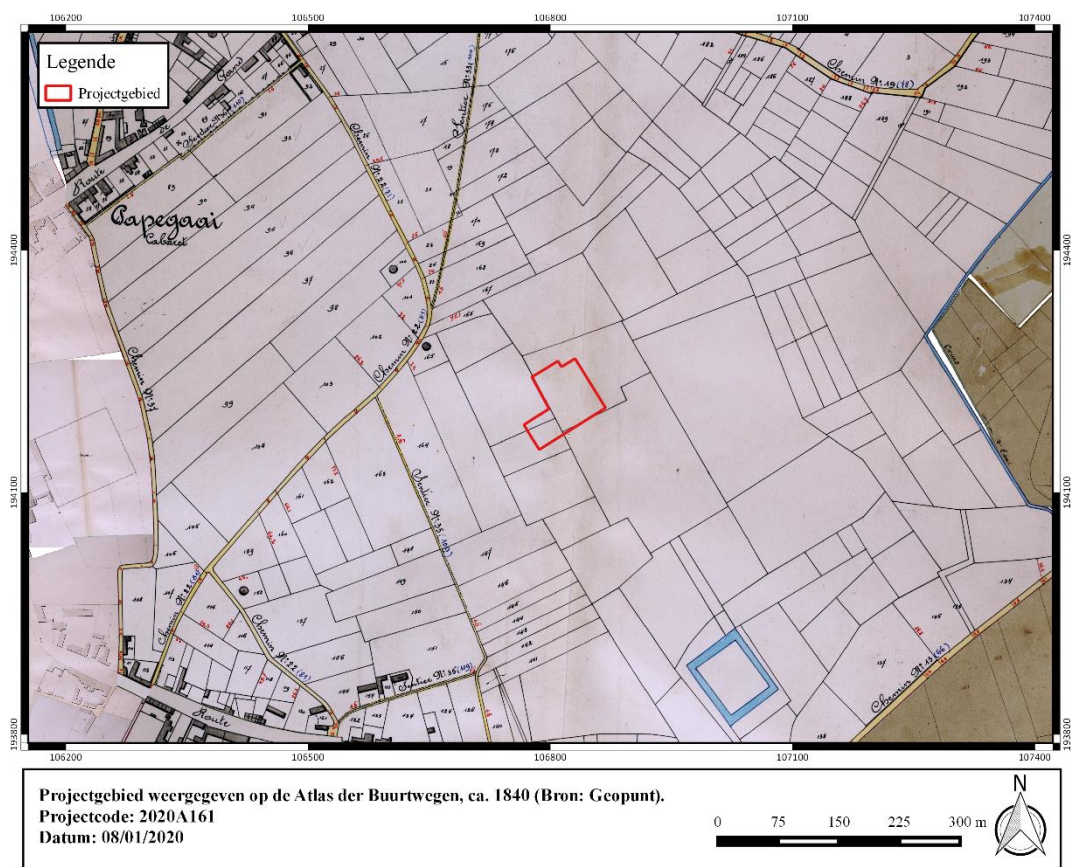
Figuur 15: Projectgebied bij benadering weergegeven op de Deventerkaart, ca. 1560 (Bron: Koninklijk Belgisch Rijksarchief).

Figuur 16: Projectgebied weergegeven op de Ferrariskaart, 1771-1777 (Bron: Geopunt).

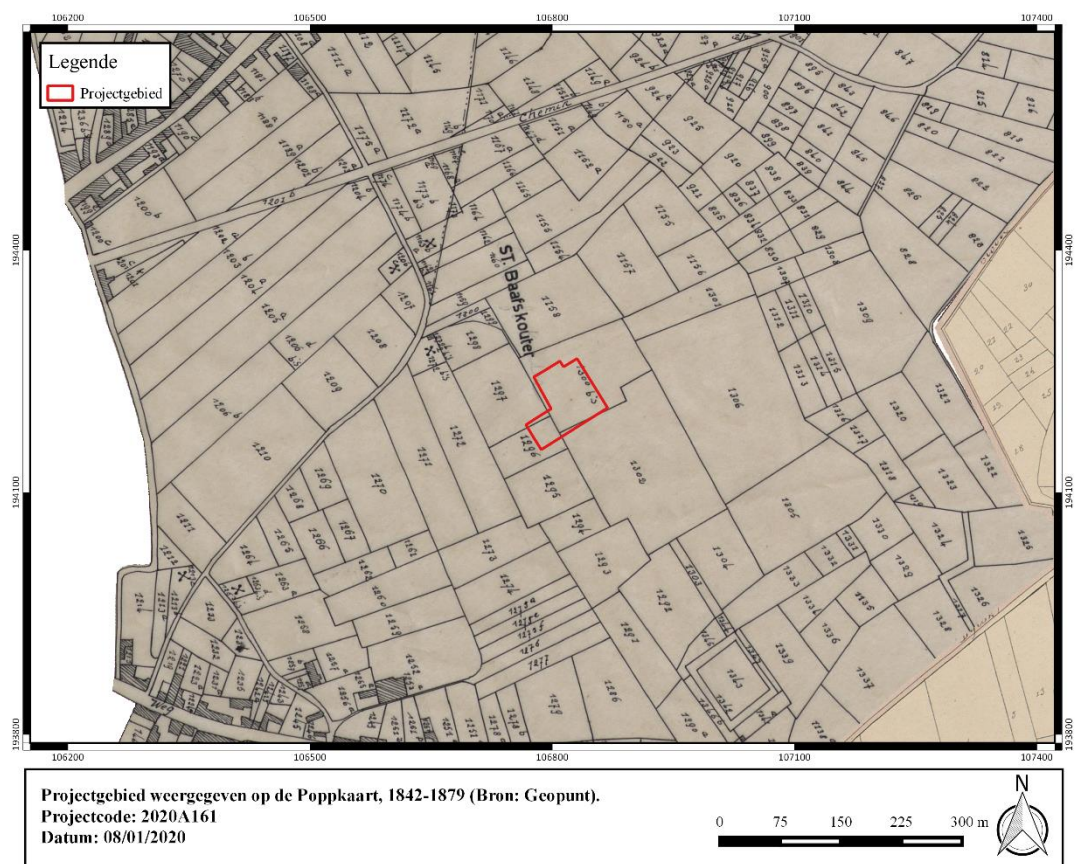
Figuur 17: Projectgebied weergegeven op de Ferrariskaart, 1771-1777 (Bron: Geopunt).

Figuur 18: Projectgebied weergegeven op de Atlas der Buurtwegen, ca. 1840 (Bron: Geopunt).

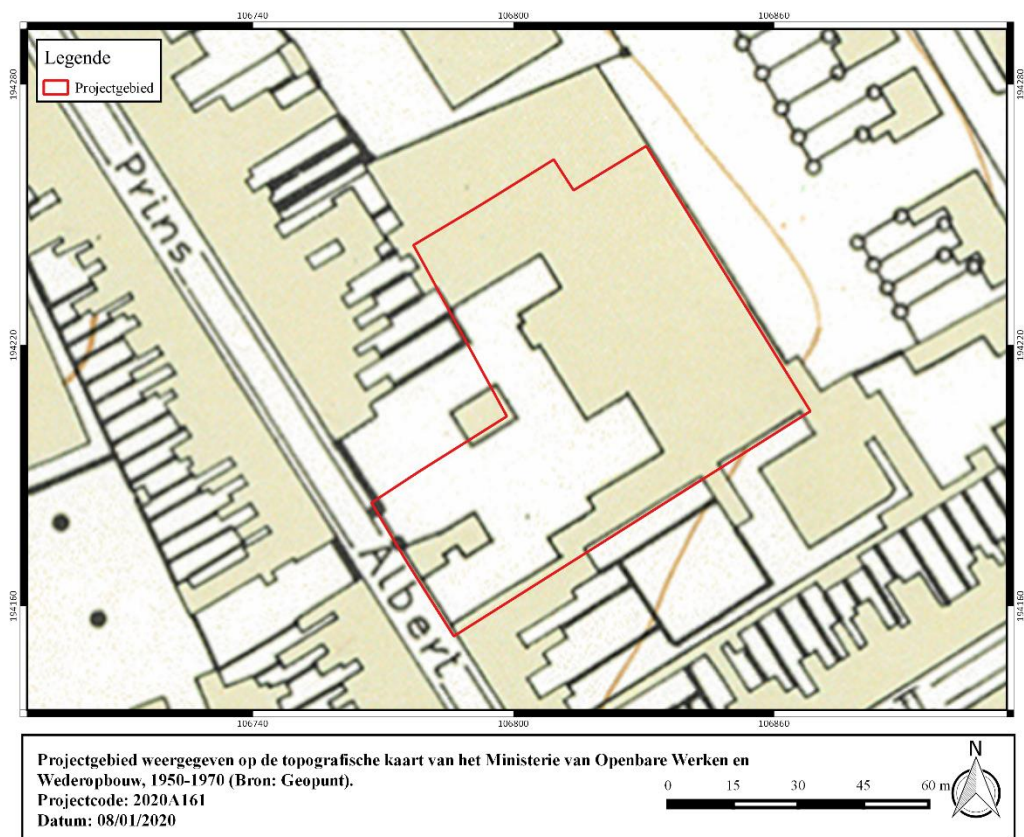

Figuur 19: Projectgebied weergegeven op de Vandermaelenkaart, 1846-1854 (Bron: Geopunt).

Figuur 20: Projectgebied weergegeven op de Poppkaart, 1842-1879 (Bron: Geopunt).

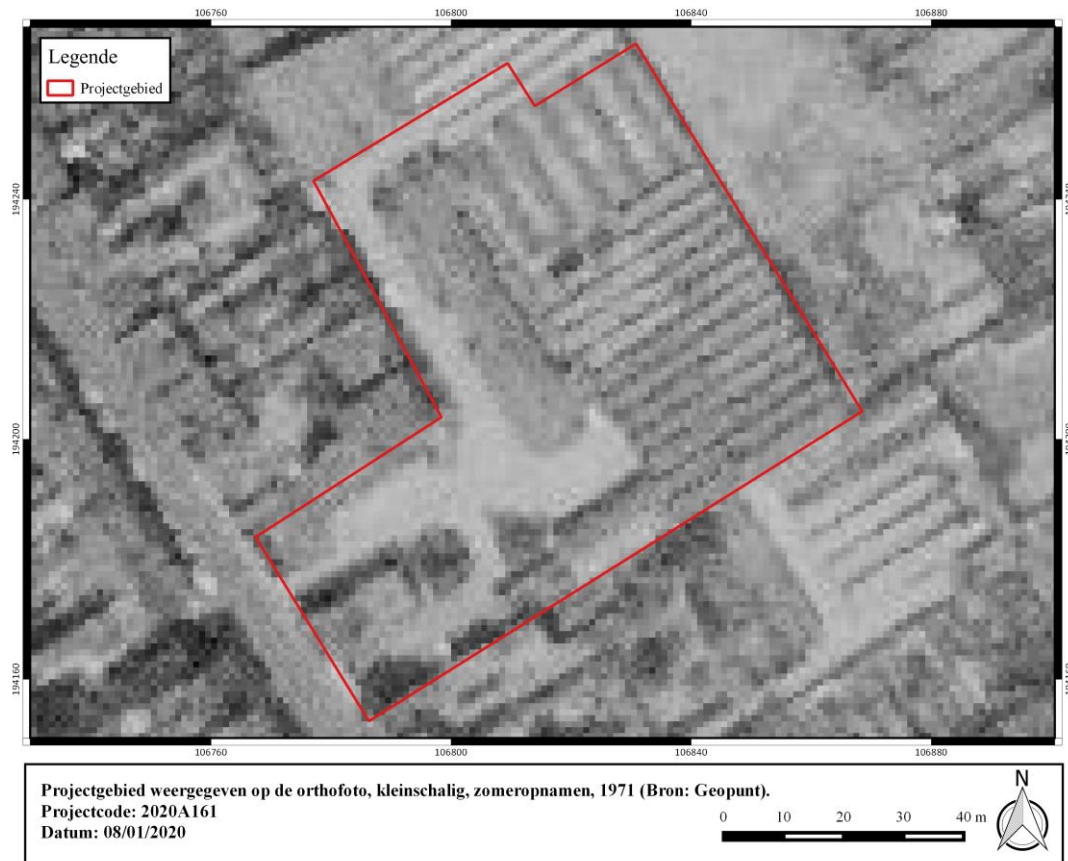

Figuur 21: Projectgebied weergegeven op de topografische kaart van het Ministerie van Openbare Werken en Wederopbouw, 1950-1970 (Bron: Geopunt).

1.4.2.4 Huidige gebruik en verstoringen

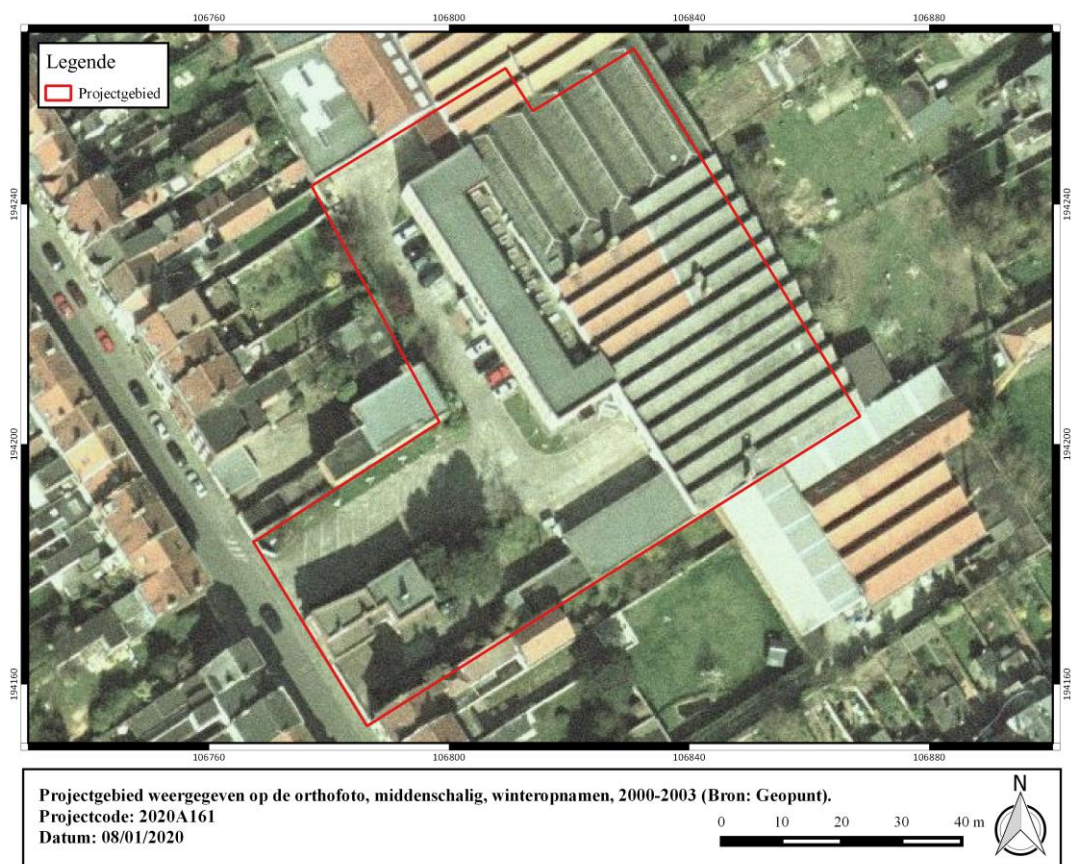
De orthofotosequentie geeft een beperkte evolutie weer in het bodemgebruik binnen de contour van het plangebied gedurende de laatste decennia. Voor 1983 was er een sigarenfabriek op het onderzoeksterrein gevestigd. In 1983 werd binnen de gebouwen een groothandel in verfwaren en aanverwante producten in decoratie ingericht. Het bedrijf heette de Vogelee maar werd in 2003 overgenomen door Sigma Coatings. De activiteiten werden in 2005 volledig stopgezet.

Figuur 22: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, kleinschalig, zomeropnamen, 1971 (Bron: Geopunt).

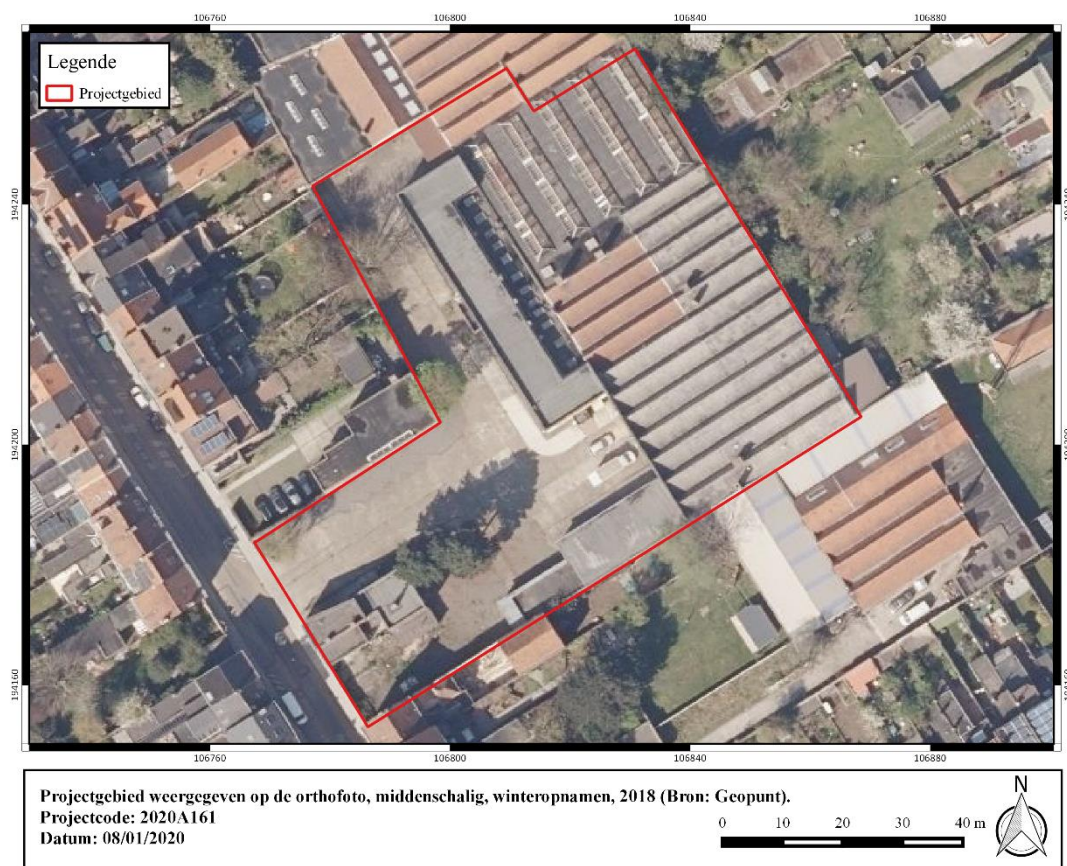
Figuur 23: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, kleinschalig, zomeropnamen, 1979-1990 (Bron: Geopunt).

Figuur 24: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2000-2003 (Bron: Geopunt).

Figuur 25: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2008-2011 (Bron: Geopunt).

Figuur 26: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2018 (Bron: Geopunt).

1.5 Synthese

De opdrachtgever plant de realisatie van een verkaveling aan de Adolf Baeyensstraat 55-59 te Sint-Amandsberg, deelgemeente van Gent. Het onderzoeksgebied is ca. 5963 m² groot en quasi integraal verhard en bebouwd. Deze infrastructuur wordt in het kader van de geplande ontwikkeling gesloopt.

Landschappelijk gezien is Sint-Amandsberg gelegen in de zandstreek binnen de Vlaamse Vallei, in verstedelijkt gebied. Zoals het toponiem doet vermoeden is de dorpskern van Sint-Amandsberg gelegen op een kleine dekzandheuvel in de alluviale vlakte van Schelde en Leie. De Quartairgeologische kaart geeft dan ook een profielopbouw weer van eolische afzettingen van het laat-Pleistoceen tot vroeg-Holoceen die rusten op fluviatiele afzettingen van het Weichseliaan. Het merendeel van deze dekzandruggen in de alluviale vlakte werd uitgezaveld, ook te Sint-Amandsberg zijn grote delen ontzaveld. Het toponiem 'De Zavelpuut' een kilometer ten noordoosten van de Adolf Baeyensstraat vormt een verwijzing naar deze activiteit. De bodemkaart geeft ter hoogte van het onderzoeksgebied geen informatie weer. Ten oosten van het terrein is een groot polygoon 'opgehoogde gronden' aangegeven. Dit betreft het Sint-Baafskouterpark en Rozenbroeken waar in de 20^e eeuw een stort was gelegen. Vanwege het gunstige landschappelijk kader, op hoger gelegen en droger terrein binnen een uitgestrekte alluviale vlakte moet het plangebied een beduidende aantrekkingskracht gehad hebben op groepen jager-verzamelaars. Het terrein is echter quasi integraal verhard en bebouwd. De impact hiervan op het bodemarchief is ongekend. Hoewel redelijkerwijs uitgegaan kan worden van een zekere mate van verstoring dient dit objectief geëvalueerd te worden door middel van een landschappelijk bodemonderzoek. Blijkt tegen de verwachting in dat er sprake is van een goed bewaard bodemprofiel of afgedekte bodenvorming waardoor bewaringscondities met betrekking tot artefactensites mogelijk gunstig kunnen zijn, dan is een verkennend archeologisch booronderzoek noodzakelijk. In het geval van een positieve staalname kan dit onderzoek aangevuld worden met een waarderend booronderzoek en/of proefputten.

Uit cartografische bronnen blijkt een open en ruraal karakter van het onderzoeksgebied en de ruime omgeving. Op de Ferrariskaart is het onderzoeksgebied volledig in gebruik als akker. Het onderzoeksgebied is ongeveer een kleine kilometer gelegen van de Gentse stadsgrens. Op de kabinetskaart is het Spaans fort ter hoogte van de huidige Machariuswijk duidelijk herkenbaar. De historische kern van Sint-Amandsberg situeert zich ca. 1 km ten noorden van het onderzoeksgebied en heeft zich als baandorp ontwikkeld langs de Antwerpse Steenweg. Op de 19^e-eeuwse bronnen is zo goed als geen verandering op te merken inzake het landgebruik. De huidige bebouwing is wel reeds weergegeven op de topografische kaart van het Ministerie van Openbare Werken en Wederopbouw uit het begin van de 2^e helft van de 20^e eeuw. Hier was vroeger een sigarenfabriek gevestigd tot in de jaren '80 en later een groothandel in verfwaren. Doorheen de orthofotosequentie is dan ook heel weinig tot geen evolutie merkbaar. Het oudste luchtbeeld geeft reeds de huidige toestand weer.

Op het onderzoeksgebied of belendende percelen zijn geen archeologische vindplaatsen gekend. Ten zuiden van het onderzoeksgebied, aan de Duivestaartstraat, werden indicaties voor menselijke aanwezigheid tijdens de Romeinse periode in kaart gebracht en resten van een volmiddeleeuwse omwalde hoeve langs de oude Scheldearm. Ten noorden van het onderzoeksgebied, aan de Hogeweg, werden bij verschillende onderzoekscampagnes funeraire resten uit de metaaltijden en Romeinse periode in kaart gebracht evenals sporen van Romeinse en middeleeuwse bewoning. Een opmerkelijke cluster waarnemingen op het kaartblad van de CAI betreft verschillende archeologische onderzoekscampagnes ter hoogte van de Machariuswijk, Spaans kasteel en Sint-Baafsabdij. Tijdens deze onderzoeken zijn aanwijzingen waargenomen voor een quasi continue menselijke aanwezigheid in de omgeving sinds het

neolithicum. Recent onderzoek aan de Thomas Edisonstraat bracht evenzeer aanwijzingen aan het licht voor bewoning in de late ijzertijd en/of Romeinse periode. Op basis van de gekende vindplaatsen kan gesteld worden dat de omgeving van het onderzoeksgebied reeds bewoond en bewerkt wordt sinds het (finaal-)neolithicium.

Op basis van zowel het landschappelijk kader en de gekende waarden dient ter hoogte van het onderzoeksgebied uitgegaan te worden van een trefkans inzake archeologisch erfgoed. Vooralsnog zijn geen argumenten aan het licht gekomen waardoor uitgegaan kan worden van een situatie waarbij verder onderzoek niet langer zinvol kan zijn. Op basis van de huidige toestand van het onderzoeksgebied kan wel een zekere mate van verstoring verwacht worden na de geplande sloopwerken. In de eerste plaats dient een landschappelijk bodemonderzoek de bodemopbouw en verstoringsgraad van het onderzoeksgebied in kaart te brengen. Mogelijk kan verder archeologisch onderzoek, in eender welke vorm, niet langer leiden tot enige kenniswinst. Blijkt daarentegen, tegen de verwachting in, dat het bodeprofiel lokaal goed is bewaard en bewaringsomstandigheden m.b.t. artefactensites gunstig zijn, dan is een verkennend archeologisch booronderzoek noodzakelijk. In het geval van een positieve staalname wordt dit onderzoek aangevuld met waarderende boringen en/of proefputten. In het kader van resten van bewoning of begraving in het verleden bestaand uit bodemsporen is een proefsleuvenonderzoek de meest geschikte onderzoeksmethode.

2 Bibliografie

Agentschap Onroerend Erfgoed 2020

AGIV

DOV Vlaanderen

Geoportaal

Geopunt

Hasquin H., Van Uytven R. & Duvosquel J.M. 1980. Gemeenten van België, geschiedkundig en administratief-geografisch woordenboek Vlaanderen-Brussel, Gemeentekrediet van België, Brussel, 975-976.

NGI Cartesius

Van Ranst, E. & Sys, C. 2000. Eenduidige legende voor de digitale bodemkaart van Vlaanderen. Universiteit Gent.